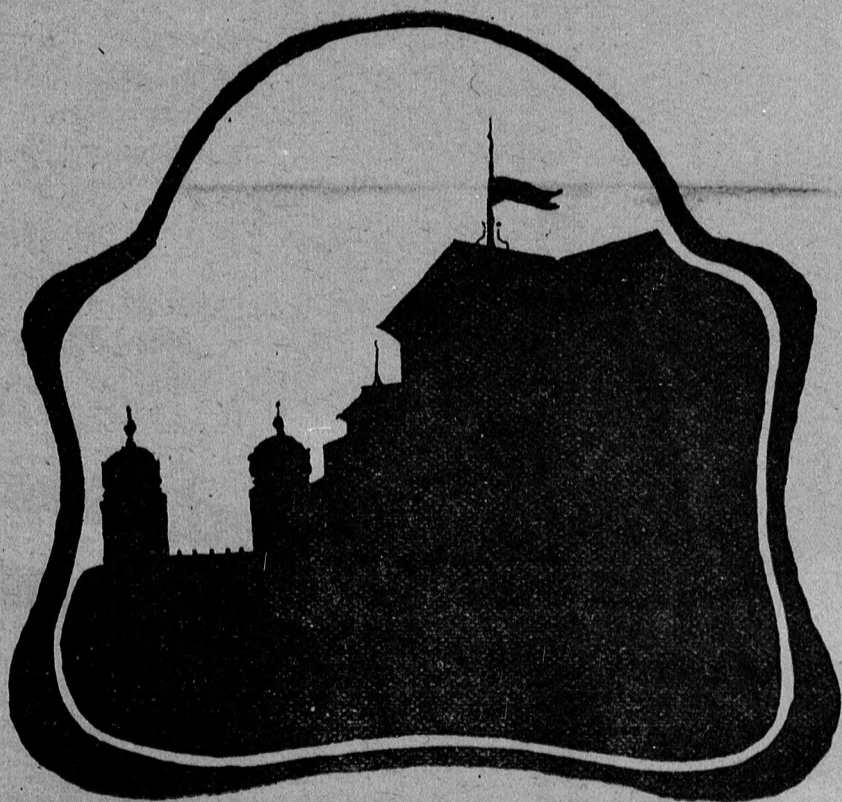

A VÁROS

KÖZIGAZGATÁSI, KÖZMŰVELŐDÉSI ÉS KÖZGAZDASÁGI KÖZLÖNY.

Főszerkesztő:

DR. K. TÓTH MIHÁLY
tanácsnok.

Felelős szerkesztő:

KONCZ ÁKOS
Főleváltáros, tb. tanácsnok.

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Egész évre . . . 6 korona
Egyes szám ára 20 fillér.

Megjelenik minden hó 1-én
és 15-ik napján.

SZERKESZTŐSÉG:

Városház, Földszint 8. Ide kérjük a kéz-
iratokat.

KIADÓHIVATAL: Városi könyvnyomda-vállalat irodája, mely az elő-
fizetési díjakat és hirdetések felveszi.

Kiadótulajdonos: Debreczen szab. királyi város könyvnyomda-vállalata.

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre. . . . 6 kor.
Egyes szám 20 fillér.

Megjelenik minden hó
1-ső és 15-ik napján.

A VÁROS

SZERKESZTŐSÉG:
Városháza, földszint 2. szám.
Ide kérjük a kéziratokat.

KIADÓHIVATAL:
Városi könyvnyomda-vállalat
irodája. Ide küldendők az elő-
fizetési díjak és hirdetések.

== KÖZIGAZGATÁSI, KÖZMŰVELŐDÉSI ÉS KÖZGAZDASÁGI KÖZLÖNY. ==

Főszerkesztő: Dr. K. TÓTH MIHÁLY tanácsnok. ♦ Felelős szerkesztő: KONCZ ÁKOS főlevéltáros, tb. tanácsnok.

Polgármesteri jelentés 1912. évről.

(Vége.)

Kimutatás

a közbégőhidon 1912. évben a hatósági huszékben értékesített állatokról s a forgalomról.

Nyersen: nagy marha 11, növendék 9, borju 2, juh 5, bárány 10 sertés 27 darab. Összes súly 4431 kg.

Kezelve: nagy marha 5, sertés: egész 109, hus 40, szalonna 29 darab. Összes súly: hus 6333, szalonna 4365 kg.

Kezelés után nyert anyag: hus 5156, zsír 3058, tepertő 482.

Az eladásból befolyt összeg 13,465.86 K.

Levonás: 3% a hatósági husszék használatáért 449.56 K, főzés és kiolvasztásért 195.58 K. Összesen 645.14 K.

A tulajdonosnak kifizettetett 12,820.72 K.

Kimutatás

a közbégőhidon 1912. évben befolyt pénz bevételéről és bárca-forgalmáról.

Bélmosás: éven felüli marha 6215 darab, 1 darab után fizetett díj 10 fillér, egyenként 621.50 K, éven aluli marha, 4503 darab, 1 drb után fizetett díj 6 fillér, egyenként 270.18 K, sertés 38323 darab, 1 darab után fizetett díj 04 fillér, egyenként 1532.92 K. Összesen 2424.60 K.

Istálló-pénz: éven felüli marha 1373 drb, 1 drb után fizetett díj 20 fillér, egyenként 274.60 K, éven aluli 1294 drb, 1 drb után fizetett díj 6 fillér, egyenként 77.64 K, sertés és juh 34176 darab, 1 darab után fizetett díj 4 fillér, egyenként 1367.04 K. Összesen 1719.28 K.

Mázsálási díj: 651.82 K.

Vidékről behozott hus után községi pótlék: 3785.60 K.

Lóvágásból: 295 K.

Kimutatás

a közbégőhidon 1911. és 1912. évben levágott állatok után esedékes vágóhídi díjnak és a két év különbözetének.

Magnevezés	Vágási díj		1911. év		1912. év		1912. év				
			Levágott állatok	Vágóhídi díj	Levágott állatok	Vágóhídi díj	Több	Kevesebb			
	K	f	száma	K	f	száma	K	f	K	f	
Nagy marha	4	—	6637	26548	—	6361	25444	—	—	1104	—
1 éven felüli szarvasmarha	4	—	543	2172	—	704	2816	—	644	—	—
1 éven aluli szarvasmarha	2	—	9292	18584	—	9611	19222	—	638	—	—
Juh és kecske	—	40	2893	1177	20	3179	1271	60	114	40	—
Bárány	—	20	7885	1557	—	8325	1665	—	88	—	—
Sertés: 30 kg.-on felül	1	20	35098	42117	60	39186	47023	20	4905	60	—
Sertés: 30 kg.-on alul	—	60	32	19	20	215	129	—	109	80	—
Malac	—	30	317	95	10	1146	343	80	248	70	—
Összesen	—	—	62697	92270	10	68727	97914	60	6758	50	1104

Végeredmény: Több 5644.50 K.

Kimutatás

a Debreczen város közvágóhidján az 1912. év folyamán levágott állatok számáról.

Állat neve	Rendes	Kényszer	Összesen
	vágáskor	vágáskor	
darabszám			
Bika	106	2	108
Ökör	1202	11	1213
Tehén	4962	62	5024
Tinó	5462	12	5474
Üsző			
Borju	4839	9	4848
Bivaly	8	—	8
Bivalyborju	1	—	1
Juh	3168	1	3169
Bárány (tejen táplált) .	8325	—	8325
Kecske	10	—	10
Gödölye (tejen táplált)	—	—	—
Sertés	38912	489	39401
Malac (tejen táplált) .	1146	—	1146
Ló	56	3	59
Összesen	68197	599	68786

Kimutatás

a Debreczen város közvágóhidján az 1912. év folyamán teljesített husvizsgálat eredményéről.

Szarvasmarha rendes vágáskor levágatott összesen 11732 darab, közfogyasztásra bocsátatott egész állat 11711, hatósági husszék utján nyersen egész állat 6, kezelve 4, fogyasztástól elvonatott egész állat 11. Kényszer vágáskor levágatott összesen 87 darab, közfogyasztásra bocsátatott egész állat 68, hatósági husszék utján nyersen egész állat 7, kezelve 1, fogyasztástól elvonatott 11.

Borju (L. 97. §-t). Rendes vágáskor levágatott összesen 4830 darab, közfogyasztásra bocsátatott egész állat 4835, hatósági husszék utján nyersen, egész állat 1, fogyasztástól elvonatott egész állat 3. Kényszer vágáskor levágatott összesen 9 darab, közfogyasztásra bocsátatott egész állat 6, hatósági husszék utján nyersen 1, fogyasztástól elvonatott 2.

Bivaly rendes vágáskor levágatott összesen 8 darab, közfogyasztásra bocsátatott egész állat 7, fogyasztástól elvonatott 1.

Bivalyborju (L. 97. §-t). Rendes vágáskor levágatott összesen 1 darab, közfogyasztásra bocsátatott egész állat 1.

Juh rendes vágáskor levágatott összesen 3174 darab, közfogyasztásra bocsátatott egész

állat 3169, hatósági husszék utján nyersen 5. Kényszervágáskor levágatott összesen 1 darab, közfogyasztásra bocsátatott egész állat 1.

Bárány (tejen táplált). Rendes vágáskor levágatott összesen 8319 darab, közfogyasztásra bocsátatott egész állat 8309, hatósági husszék utján nyersen egész állat 10.

Kecske, rendes vágáskor levágatott összesen 10 darab, közfogyasztásra bocsátatott egész állat 10.

Sertés rendes vágáskor levágatott összesen 38912 darab, közfogyasztásra bocsátatott egész állat 38735, zsír 39, hatósági husszék utján nyersen, egész állat 7, kezelve egész állat 58, hus 39, zsír 28, fogyasztástól elvonatott egész állat 45, hus 28. Kényszer vágáskor levágatott összesen 489 darab Kényszer vágáskor levágatott összesen 489 darab, közfogyasztásra bocsátatott egész állat 360, hatósági husszék utján, nyersen egész állat 20, kezelve 41, hus 1, zsír 1, fogyasztástól elvonatott egész állat 56, hus 1.

Malac (tejen táplált) rendes vágáskor levágatott összesen 1146 darab, közfogyasztásra bocsátatott egész állat 1146.

Kimutatás

Debreczen sz. kir. város törzsménésbeli lovairól, nemük, koruk kitüntetésével, 1912 dec. 31-én.

1893-tól 1909-ig öreg számba: kanca 58, mén 42, herélt 54. Összesen 154.

4-ed fűk 1919. ellés: kanca 16, mén 19. Összesen 35.

3-ad fűk 1911. ellés: kanca 17, mén 22. Összesen 39.

Tavalyi 1912. ellés: kanca 19, mén 12. Összesen 31.

Összes létszám 259.

Kimutatás

Debreczen sz. kir. város gazdasági törzsgulyabeli szarvas jószágairól, nemük, koruk kitüntetésével, az 1912 december 31-én.

1901-től 1910-ig bezárólag öreg számba: tehén és üsző 70, bika 30, tinó 41. Összesen 141.

3-ad fűk 1911. ellés: tehén és üsző 8, bika 4. Összesen 12.

Tavalyiak 1912. ellés: tehén és üsző 28, bika 15. Összesen 43.

Összes létszám: 196.

A téglagyár forgalma az 1912. évben.*Körkemencei raktár.*

Maradvány 1911. év végével: vastégla egyenes 6000, görbe 7400 db. Csertégla egyenes 200,600,

köbméter 36 db. Különféle téglá: csatorna 46,350, sinboltozat 600, padlás 59,100, kerítés 500, disztégla 226 db. Mütégla: kongó 18,600, préselt $\frac{1}{2}$ 30,900 db. Cserép lapos 186,700, kúpás 3779 darab.

1912. év folyamán gyártatott: vastégla egyenes 313,000, görbe 37,000 drb. Csértégla egyenes 3.679,800 köbméter, 354 drb. Különféle téglá: padlás 5300, kerítés 1600 db. Mütégla kongó 31,100, simított 28,800, préselt \square 21.600, préselt $\frac{1}{2}$ 24,200 drb. Cserép lapos 75,800, görbe 1700, kúpás 1000 darab.

1912. évi összes bevétel: vastégla egyenes 319,000, görbe 44,500 db. Csértégla 3.879,800 köbméter, 390 darab. Különféle téglá: csatorna 46.350, sinboltozat 600, padlás 66,400, kerítés 226, plafon próbatégla 1200 db. Mütégla kongó 49,700, simított 28,800, préselt \square 21.600, préselt $\frac{1}{2}$ 55,100 db. Cserép lapos 262,500, görbe 1700, kúpás 4779 darab.

1912. évi összes kiadás: vastégla egyenes 302,00, görbe 44,300 drb. Csértégla egyenes 3.259,000 köbméter, 366 drb. Különféle téglá: padlás 65,250 drb. Mütégla kongó 26,100, simított 11,9000, préselt \square 16,560, préselt $\frac{1}{2}$ 48,650 drb. Cserép lapos 249,990, görbe 600, kúpás 2482 darab.

Maradvány 1912. év végével: vastégla egyenes 17,000, görbe 200 db. Csértégla egyenes 620,800, köbméter, 24 db. Különféle téglá: csatorna 46,350 sinboltozat 600, padlás 1150, kerítés 2100, disztégla 226, plafon próbatégla 1200 db. Mütégla kongó 23,600, simított 16,900, préselt \square 5040, préselt $\frac{1}{2}$ 6450 darab. Cserép lapos 9300, lapos törött 3210, görbe 1100, kúpás 2229, kúpás törött 68 darab.

Nyersanyag: Közönséges téglá máglya 920,000 drb. Lapos cserép máglya 9100 darab.

Mezőgazdaság.

Az 1911. évi őszi és 1912. évi téli kedvező időjárás következtében az őszi vetések annyira megerősödtek, hogy az április első napjaiban beállott, mintegy két hétig tartó kedvezőtlen esőszeles, hideg idő, néha éjjeli fagyokkal, jelentékeny kárt nem okozott, sőt a különben buja őszi vetéseket részben visszatartotta fejlődésükben.

Ezen gyakran váltakozó időjárás a vetések fejlődésére minden rendellenessége mellett sem mondható kedvezőtlennek, mert az áprilisi fagyok és a hosszás, hideg esőzések után beállott szárazabb és melegebb időre már minden termésnek szüksége lévén, ennek beálltával május hónapban úgy az őszi, mint a tavaszi kalászosok lényegesen javultak.

Junius hóban viharok, esőzések folytán a vetések sok helyen megdőltek és egyes helyeken

a levél-rozsda is fellépett; a hó végefelé beállott néhány meleg nap a gabonaszem rendes képződésére kedvező volt s a kapások és takarmányfélék jó fejlődését elősegítette.

A hortobágyi közlegelőn a kedvező időjárás folytán, az egész idő alatt, a jószágállomány kellő táplálékot nyert s a legelőterület egyes részein anyaszéna is kaszálható volt.

A gabonaneműekben, úgy az őszi, mint a tavasziakban, középtermés mutatkozott.

A természetes kaszálók jó közepes termést nyújtottak, úgy a mesterséges takarmány is, melynek a betakarítását azonban a sok esőzés megnehezítette és hátráltatta.

Julius hó közepétől mintegy két hónapig tartó hideg esőzés és rendellenes időjárás az aratási, hordási és cséplési munkálatok befejezését, továbbá a tengeri beérését, valamint általában az összes őszi gazdasági munkálatokat a legnagyobb mértékben hátráltatta.

Az október második felében kedvezőbbre fordult időjárás által a nagyon megkészt és összetorlódott őszi gazdasági munkák teljes erővel megindultak, de az újabban beállott esőzésekkel ismét hátráltatva lettek.

A szemtermés általában minőségileg a tavalyinál gyengébb volt, a szalmatermés általában jó volt. A szénatermés mennyiségileg kielégítő volt, de minőségileg a hosszantartó esőzések kilugozása folytán nem volt megfelelő.

A tengeri termés mennyiségileg és minőségileg is kielégítő volt, de azok törését és betakarítását a hosszás esőzés és a talaj tulnedvessége rendkívül hátráltatta.

A talaj tulnedvessége folytán az őszi gabonák alá szánt területeknek jelentékeny része nem lévén bevethető, ezeket tavaszi kalászosokkal kellett pótolni.

A hosszantartó esőzés folytán a legelő a Hortobágyon elegendő volt arra, hogy a jószágállomány őszi táplálékot kapott, azonban a hideg és szeles időjárás miatt a jószágállomány sulyban nem szaporodott.

A szőlőtermés mennyiségileg és minőségileg is igen gyenge volt.

Az 1912. évben állategészségügyi viszonyaink, eltekintve egyik-másik állategészségügyi körzetünkben fellépett sertésvész és növendék csikók közt felmerült mirigy-kórtól, kielégítőek voltak.

Munkásviszonyaink, a munkás és gazda közti viszonyt tekintve, az egész év folyamán kielégítőek voltak, azonban a munkabér, az előző évekhez képest, tulmagasra emelkedett.

Szüreti eredmény 1912. évben.

1911 katasztrális hold szőlőterületen 10,196 hektoliter mustból készült 9176 hektoliter új bor.

Átlag terményárak 1912. évben Debreczenben. (100 klgrammonként.) Árak korona értékben.

1912	Január	Február	Március	Április	Május	Junius	Julius	Auguszt.	Szept.	Október	Novemb.	Decemb.
Buza	22·80	22·70	22·40	22·50	22·20	21·50	21·—	20·40	20·20	20·40	20·50	20·30
Rozs	18·80	19·—	18·50	19·10	19·70	19·—	19·20	17·—	17·—	18·—	18·10	17·20
Árpa	17·70	18·20	18·—	18·80	19·—	18·—	19·—	17·—	17·20	18·40	18·40	18·20
Tengeri	17·—	18·30	18·10	18·30	18·30	19·—	19·20	20·—	20·—	13·50	13·50	12·—
Zab	17·80	18·30	18·40	18·60	18·80	19·50	20·—	19·—	20·—	21·—	21·30	20·50

A debreczeni termény- és árúraktár forgalma 1912. évben.

Megnevezés	Termény fajonként és métermázsánként						
	buza	rozs	árpa	zab	tengeri	repce	vegyes
Mennyi volt a raktárban 1912 január 1-én	28,945	45,720	2,720	5,531	299	2,762	6,543
Mennyi volt a beraktározás 1912-ben . . .	51,024	97,340	5,629	7,445	9,950	724	17,314
A beraktározott termény összege.	79,969	143,070	8,347	12,976	10,249	3,486	23,857
Mennyi volt a kiraktározás 1912-ben . . .	58,603	93,148	6,699	11,512	9,884	3,486	20,300
Készlet 1912 december 31-én	21,366	49,922	1,648	1,464	365	—	3,557

A debreczeni állatvásárok és a felhajtott állatok száma.

Országos vásár tartatott az elmúlt évben 4, hetivásár 52. Ezen vásárookra felhajtott: ló 38,385 drb, szarvasmarha 71,491 drb, sertés 112,450 drb, juh 81,401 drb. Ebből eladatott: ló 14,778 drb, szarvasmarha 37,377 drb, sertés 82,362 drb, juh 56,037 darab.

Helypénz és egyéb vásári bevétel volt: 3470 korona.

Terméseredmények 1912. évben Debreczenben.

A termény neve	Betiltetett terület	kat.	T e r m e t t holdanként atlag	összesen
Oszi buza	20,000 k. hold	9·25	$\frac{m}{m}$	185,000 $\frac{m}{m}$
Tavaszi buza	2,600 " "	8·00	"	20,800 "
Őszi rozs	10,200 " "	2·50	"	76,500 "
Tavaszi rozs	700 " "	6·00	"	4,200 "
Kétszeres	1,650 " "	9·50	"	15,675 "
Őszi árpa	1,000 " "	7·00	"	7,000 "
Tavaszi árpa	3,400 " "	7·25	"	24,650 "
Zab	2,800 " "	6·25	"	17,500 "
Szem. tengeri	19,000 " "	13·83	"	262,770 "

Hordójelzés.

Az 1912-ik évben a hordójelző hivatal jelzési eljárás alá vett: összesen: 11,010 darab hordót. Ezen hordók jelzéseért bevett készpénzben összesen: 5508 koronát.

Kulturmézői hivatal.

A kulturmézői hivatal az 1912. évben a város határában a Hortobágy pusztá öntözésének és lecsapolásának ügyével, továbbá a város általános csatornázásával kapcsolatos szennyvíztisztítás kérdésével és a vonatkozó műszaki terveknek elkészítésével foglalkozott.

Emberbaráti és kulturális intézmények.

Emberbaráti intézményeink között a leghíresebbek egyike a városi szegényház, mely míg egyfelől menhelyet és hajlékot ad az elhagyottaknak, elesetteknek, másfelől szórakoztató kerti és egyéb munkával foglalkoztatja őket.

A városi szegényház 1912. évi forgalma az intézet belületében az év folyamán történt fontosabb mozzanatok a következők:

I. Létszám forgalom.

A szegények létszáma a következő volt:

Ápolás alatt volt férfi . . .	117
„ „ „ „ nő . . .	51
<hr/>	
Összesen : 168 egyén volt.	

Ebből vallásra nézve refor-	
mátus volt	154
római katolikus	5
görög katolikus	4
ág. evangélikus	3
izraelita	2

Illetőségre nézve, debreczeni	
illetőségű volt férfi . . .	114
nő	47

Összesen : 161 egyén.

Idegen egyéniségű volt férfi .	3
nő	4

Összesen : 7 egyén.

Az év folyamán meghalt férfi .	17
nő	13

Összesen : 30 egyén.

Mint idegen illetőségű ille-	
tékes községe által elszál-	
lított férfi	3
nő	4

Összesen : 7 egyén.

Eltartásra köteles hozzátar-	
tozójához kibocsáttatott	
férfi	1
nő	2

Önként eltávozott férfi . . .	12
nő	4

Mint kórházi ápolást igénylő,	
a közkórházba átszállit-	
tott férfi	5

Az év végével ápolás alatt maradt	
férfi	79
nő	28

Összesen : 107 egyén.

II. Élelmezés.

Az intézet szegényeinek élelmezésére a házi pénztár által az év folyamán kifizettetett összesen : 20,353 korona.

Ebből debreczeni illetőségű ápolott tartási díja címen megtérült 5103 K 42 f.

Idegen ápolottak tartás díja címen 3123 „ —

Ezen összegek levonása után az alamizsna váltság alapot . . 12,126 K 58 f. terhelte.

III. Konyha kertészet.

Konyha kertészetünk termékeiből az évi bevétel 2233 K 40 f.

Ennek ellenében veteménymagvakra, munkadíjakra stb. kiadás volt 503 K 22 f.

Tehát a tiszta bevétel 1730 K 18 f. volt.

IV. Munkadíjak.

Tollfosztás és kosárkötésből befolyt összesen : 611 K 13 f.

Ebből $\frac{1}{3}$ -ad rész munkadíj címen kifizettetett 203 K 71 f.

Alamizsnaváltság alapoz csatoltatott 407 K 42 f.

V. Bevételek és kiadások.

A konyha-kert termékeiből, tollfosztás és kosárkötésből az év folyamán befolyt tiszta jövedelem összesen : 2137 K 60 f.

Alamizsnaváltság címen $3\frac{1}{2}$ %-os pótdó 60,346 K 15 f.

Debreczeni illetőségűek tartozási díja 5103 K 42 f.

Idegen illetőségűek tartási díja 3123 K — f.

Vegyesekből 986 K 32 f.

Takarékpénztári tőkék és kamatai 58,865 K 83 f.

Pénztári maradvány 1911. évről 6106 K 36 f.

Évi bevétel összesen : 135,558 K 68 f.

Ennek ellenében kiadás volt 49,675 K 03 f.

Tehát a bevételből levonva a kiadást lesz a pénztári maradvány 86,901 K 65 f.

A különféle munkadíjakból, a konyhakert termékeiből és az ellátási díjak megtérülése után mutatkozó tiszta kiadásból, szegényházunkban az 1912. évben gondozás alatt volt szegényeinek személyenkénti ellátása egész éven át 295 koronába, napi ellátása pedig circa 80 fillérbe került. Az intézet szegényei lelki szükségleteinek kielégítésére intézeti imatermünkben, intézeti lelkészünk Hajdu Zsigmond ref. lelkész püspöki titkár ur által, egy tanító-képző intézeti növendék mint énekvezér közreműködésével minden második vasárnap s ünnep napokon rendes istenisztelet tartatott s az uri szent-vacsora is rendszeren ki lett szotgáltatva.

Az isteniszteleteken úgy a város közönsége, mint a közeli kertekben, telepeken, téglavetőkben és tanyákon lakók közül minden alkalommal, de különösen a nagyobb ünnepeken igen sokan vettek részt.

Az intézeti ápoltak csizmája, fehér és egyéb ruhaneműi, a szegényház épületeinek s tartozékainak javítása, ács, asztalos stb. javítási munkák, — mint az előző években, úgy az elmúlt évben is házilag eszközölte: mely munkálatokkal mintegy 10—12,000 koronát takarítottunk meg intézetünk pénz alapjának.

Végül megemlítem, hogy 1912. évi július hó 31-én Sátoraljaujhely város polgármestere szegényházunkat tanulmányozás céljából meglátogatta s a látottak s tapasztaltak felett elismerését fejezte ki.

A városi szegényházhoz hasonló keretben működik a református szegényház vagy ispotály, mely hazánk egyik legrégebbi aggápoldája. A római katolikus szegényház, épülete ma már tarthatatlan állapotban van, mai helyén maradása közrendészeti és közegészségügyi szempontból egyaránt nem kívánatos, s a kitelepítése iránti tárgyalások a római katolikus egyházzal folyamatban vannak.

Városi Tanácsunk felismerve a szegényügy jelentőségét, szegényügyosztálya útján igyekezett a nyomorral, betegséggel sújtottak segítségére, részint állandó, részint időleges pénz- és természetbeni segélyek által. Továbbá az ország bármely részének csapásokkal sújtott lakosságát erejéhez mérten sietett anyagi támogatásban részesíteni.

Nagyszámu jótékony egyesületeink között kiváló tevékenységet fejtenek ki: a *debreczeni jótékony nőegylet*, mely leányárvaházat tart fenn, rendes segélyben részesíti a szegényeket; ezenkívül vezeti a városi népkonyhát, melynek szükségleteihez városi szegényalapunk az 1912. évben koronával járult. — A Szent Erzsébet nőegylet, Evang. filléregylet, Izraelita nőegylet, Szent Vince egylet, Izraelita szentegylet, Zion egylet, „Bickur Cholim“ betegsegélyző egylet vállvetve igyekeznek a szegénység nyomorán enyhíteni. Gyermekvédelemmel foglalkozik a Fiatalkoruak felügyelő hatósága, a gyermekvédő egylet és „Patronázs egyesület“, melynek 1912. évben 114 pártfogoltja volt. Ezeknek nagyrésze iparosoknál, a mezőgazdasági gépgyárban vagy háztartásokban helyeztetett el. Az egyesület bevétele 6178 kor. 95 fillér, kiadása 1877 kor. 55 fillér volt, s ebből a pártfogoltak-tartásdíja, izkoláztatása és ruhaköltség címén 2511 kor. 93 fillér adatott ki.

Az egyesület nemcsak anyagilag támogatta pártfogoltjait, hanem felügyeletet gyakorolván reájok erkölcsileg is támogatta és mesedélutánjai révén valláserkölcsei képeztetésükre is jótékony befolyást gyakorolt.

Az ifjúság nevelését is hatáskörökbe vonva működnek városunkban a *ref. főiskolai internátus és tápintézet*, mely a vidékről városunkba jött

tanuló ifjúságot látja el olcsó élelemmel és részben lakással. Egy modern főiskolai internátus építkezése a Kollégium hátulsó udvarán folyamatban van, — a római kath. *Theresianum*, az „*Andaházi—Szilágyi*“ intézet mindkettő szép új hajlékában és az *Országos tanítói árvaház*, melynek hármasszép palotája kétszáznál több tanító árvának nyújt menedéket.

Ezekhez fog járulni a D. M. K. E. hatalmas internátusa, mely a Délmagyarországi magyar köznevelődési egyesület vezetőségének agitálása folytán és törvényhatósági bizottságunk jóvoltából már ez évben megkezdte építkezését a Kossuth-utca végén levő Bocskai-téren a város által felajánlott 3290 □-öl területen. Az internátus — melynek felállítása 340 ezer koronába kerül — egyike lesz a város legszebb középületeinek, s az ország legmodernebb nevelőintézeteinek.

Mint társadalmi védegylet működik a „Tisztviselők önszegélyző egyesülete“, a „Székely társaság“ „Munkás betegsegélyző“, Munkásbiztosítópénztár“ „Temetkezési egylet“, Munkások rokkant- és nyugdíj egylete“, „Református tanítók segélyegylete“, „Rabsegélyző egylet“, „Munkásotthon szövetkezet“, „Háztulajdonosok egyesülete“, „Mentő egyesület“.

Dalegyleteink: Főiskolai énekkar, Városi dalegylet, Petőfi dalkör, Iparos dalegylet, Egyetértés önképző-dal és zeneegylet, Szent László dalegylet, Kereskedő ifjak dalköre, Kossuth dalkör.

Köznevelődési egyesületeink: Kaszinó, Jogász- és tisztviselő kör, Polgári kör, Homokkerti ref. olvasó egylet, Nyomdászok szakegylete, István gözmalmi munkások önképző- és segélyző-köre, Sternf-éle kefégyár munkások önképző egyesülete.

Sport egyleteink: Lovar egylet, Urkocsis egyesület, Vadásztársulat, Vivó club, Polgári lövész egyesület, Torna egyesület, Nyomdász sportclub.

A városi színház: Zilahy Gyula színigazgatásának utolsó évében részint a kellő vezetés hiánya, részint az általánosan nyomasztó pénzügyi viszonyok miatt igen szomorú helyzetbe került, s a csőd szélére jutott. Azok az okok, melyek a hazánk vidéki városának, sőt külföldi városoknak is több színházát a tönk szélére juttatták, vagy teljesen megbuktatták — sajnos — városunkban is mutatkoztak. A folytonosan anyagi bajokkal küzdő igazgató vezetése alatt működő színház nivójamin dinkább alább süllyedt. A lavinaszerűen növekedő adósságok elnyeléssel fenyegették Zilahy Gyulát, s végre is a városi Tanács és a színügyi bizottság sietett a bajba jutott színigazgató segítségére, értekezletre híván össze az összes hitelezőket. Az értekezletnek azonban nem sok eredménye lett, s a városi színház ügye az év végén a legnagyobb válság előtt állott.

Iskolák: Városunk közoktatásügyének történetében korszakalkotó évszám az 1912. évi XXXVI. t.-c. (a pozsonyi és debreczeni egyetemről), mely Ő Felsége által 1912. július 11. napján szentesítette. A város nagylelkűsége, a tiszántuli egyházkerület áldozatkészsége és a vezetőség fáradhatatlan buzgalma, kitartása végre meghozta a maga gyömölcsét. Hosszas küzdelem után elértük azt az időt, hogy városunk dicsőségére hozzá kezdhesünk a magyar kultúra egyik hatalmas bástyájának megépítéséhez. A törvény meghozatala után ismétlen tárgyalunk a vallás- és közoktatásügyi kormány kiküldöttjeivel, mely tárgyalások eredményeként a városban felajánlott telkek helyett a Nagyerdőn 130 kat. hold foglaltatott el az egyetem és kórházak céljaira.

Városunk felsőbb tanintézteiben, közép- és elemi iskoláiban az 1912—13. iskolai évben örövendetes fejlődés volt tapasztalható.

A főiskolában beiratkozott akadémiai hallgató: hittanhallgató 139, joghallgató 109, bölcsész 26, összesen 274.

A református főgimnáziumban levizsgázott 678 növendék, ebből debreczeni 359.

A róm. kath. főgimnáziumban levizsgázott 461 növendék, ebből debreczeni 360.

Az állami főreáliskolában levizsgázott 247 növendék, ebből debreczeni 205.

A református tanítóképzőben levizsgázott 136 növendék, ebből debreczeni 25.

A kereskedelmi akadémiába beiratkozott 312 fiu, 79 leány; ebből debreczeni 142 fiu és 41 leány.

A gazdasági akadémiának 115 rendes hallgatója volt, ebből I. éves 52, II. éves 37, III. éves 26. Oklevél kiadatott 22 hallgatónak.

A református felsőbb leányiskolába beiratkozott 315 növendék, ebből debreczeni 231.

A református tanítónőképzőbe beiratkozott 137 növendék, ebből debreczeni 35.

A róm. kath. „Svetits“ intézetben: a tanítónőképzőbe 92, ebből debreczeni 40; a polgári iskolába 459, ebből debreczeni 368; kereskedelmi iskolába 39, ebből debreczeni 24; továbbképző tanfolyamra 26, ebből debreczeni 25.

Az izr. polgári leányiskolába beiratkozott 185, ebből debreczeni 142.

Az izr. nyilvános magán polgári fiúiskolába beiratkozott 168, ebből debreczeni 116.

A nőegylet által fenntartott női ipariskolába beiratkozott 89, ebből debreczeni 78.

A kereskedelmi tanintézet kebelében fennálló polgári iskolába beiratkozott 364, ebből debreczeni 281.

A m. kir. fémipari szakiskolába beiratkozott 103 rendes tanuló, egyes szaktanfolyamokat látogatott 448 hallgató.

Népiskolákba beiratkozott:

A reformátusoknál	2429	fiu	2342	leány
Az ágost evang.-nál	74	„	31	„
A róm. kath.-nál	654	„	826	„
A görög kath.-nál	76	„	86	„
Izraelita (Státusquo)-nál	275	„	298	„
Aut. orth. izraelitáknál	168	„	168	„
Nőegyleti árvaházban	—	„	25	„
A gyógypaedagogiai isk.	17	„	13	„
A máv. gépjavitóműh. isk.	64	„	66	„
A tanyai áll. iskolákba *	462	„	378	„

Összesen 4219 fiu 4233 leány

*Ohat belső	23	fiu	31	leány
Ohat külső	27	„	22	„
Nagycsere	19	„	29	„
Haláp	40	„	32	„
Bánk	59	„	33	„
Fancsika	40	„	34	„
Szepes	30	„	17	„
Ebes	26	„	22	„
Hegyes	25	„	23	„
Ondód I.	55	„	28	„
Ondód II.	32	„	31	„
Elep	—	„	—	„
Kösélyszeg	26	„	21	„
Macs (Steinfeld)	34	„	40	„
Pallag (állami isk.)	26	„	15	„

Összesen 462 fiu 378 leány

A református elemi iskolákra vonatkozó további adatok a következők:

1. Református tanköteles volt: fiu 3357, leány 3249, együtt 6606.

2. Református elemi iskolába járt: fiu 2429, leány 2342, együtt 4771.

3. Más jellegű iskolába járt: fiu 598, leány 491, együtt 1089.

4. Törvényes címen felmentetett: fiu 83, leány 118, együtt 201.

5. Iskolakerülő volt: fiu 247, leány 298, együtt 545.

Ez adatok nemcsak a város belterületére, a kertekre, telepekre vonatkoznak, hanem a külsőségekre is.

A város területén fekvő református felekezeti iskolákban, 71 tanteremben 71 tanító oktatta a növendékeket; a tanítók közül 48 férfi, 23 nőtanító volt s 36 fiukat, 35 pedig leányokat tanított.

Ismétlő- és szakiskolákba beiratkozott:

I. o. Gazdasági ism. iskolába	110	fiu	124	leány
II. o. Gazdasági ism. iskolába	60	„	154	„
Iparostanonciskolába	1933	„	221	„
Keresk. tanonciskolába	206	„	—	„
Pincértanonciskolába	34	„	—	„
A máv. gépjavitó-műhelyi tanonciskolába	25	„	—	„

Összesen 2373 fiu 504 leány

A zene s vele kapcsolatos művészi tárgyak tanulására beiratkozott: a városi zenedébe 338, a zenekonzervatoriumba 350 növendék.

A siketnéma intézetbe beiratkozott 87, nemre nézve 53 fiu és 34 leány növendék, akiket kilenc osztályvezető tanár és egy kézimunka tanítónő és vallás szerint három hitoktató tanított.

Ebben az esztendőben megnyílt a siketnéma iparostanonciskola s így az intézetből kilépő, ipari pályát választott növendékeink tovább képezhetik magukat. Az iparostanonc növendékek száma 8 volt.

A növendékek egészségi állapota kedvező volt. 1912. év tavaszán a kormány és a város hathatós támogatása mellett kezdetét vette az új intézet építkezése s így a jövő iskolai év már az új intézetben fogja kezdetét venni, ami az intézet sikeres oktatására és nevelésére fölötté előnyös.

Az 1212. évben a nemesen érző emberbarátok sem feledkeztek meg a szerencsétlen gyámoltjaikról, adományaikkal támogatták a szegény intézetünket. Így néhai Szakács András a növendékek neveltetésére 10,000 koronát hagyományozott.

Nagyerdői fürdő.

Az 1912. év folyamán a nagyerdői fürdőforgalom a következő volt:

Elkelt 15,436 drb gőz- és 9591 drb kádfürdőjegy s bár az üzem a kut elromlása miatt néhány héten át szünetelt s a kutszivattyu megújítása folytán tetemes kiadások voltak, mégis a bevétel meghaladja a 25,000 koronát s a kiadás a 17,000 koronát sem éri el, így a tiszta bevétel 8000 korona.

A fürdő forgalma az egyes hónapok szerint a következő:

Elkelt:	Gőzfürdőjegy	Kádfürdőjegy
Januárban	615 drb	206 drb
Februárban	1028 „	497 „
Márciusban	1387 „	682 „
Áprilisban	1161 „	530 „
Májusban	1685 „	824 „
Juniusban	2076 „	1447 „
Juliusban	2050 „	1657 „
Augusztusban	1341 „	1309 „
Szeptemberben	1180 „	744 „
Októberben	855 „	612 „
Novemberben	962 „	528 „
Decemberben	1086 „	558 „

Debreczen sz. kir. város Muzeumának 1912. évi működéséről és állapotáról.

Debreczen sz. kir. város muzeuma fennállásának tizedik évét töltötte be az elmúlt 1912-dik esztendőben. 1912 dec. 12-én volt tiz éve annak, hogy a törvényhatósági közgyűlés Löfkovits Arthur polgártársunknak a városi muzeum alapjául felajánlott magángyűjteményét és tiz évre megígért pénzbeli támogatását elfogadván, ezzel a sokak által régóta óhajtott ezen új közművelődési intézet alapját megvetette, annak tovább fejlesztését, fentartását magára vállalta.

A muzeum által kiadatni szokott jelentések bőven, körülményesen tájékoztatják évről-évre úgy a törvényhatósági bizottság tagjait, mint az érdeklődőket a muzeum tevékenységéről és a muzeumok országos főfelügyelőségének megismételt meleg hangú elismerésében részesülő fejlődéséről. E helyen tehát csak röviden összefoglalva sorakoztatom egymás mellé a muzeum körében tavaly felmerült fontosabb eseményeket, működését és állapotát jellemző érdekesebb adatokat.

A muzeumi bizottság s a muzeumi tisztviselők kebelében változás nem történt. A muzeumi tiszték működését közvetlenül a muzeumi bizottság ellenőrzi; az intézet kezelésére, fejlesztésére vonatkozó minden fontosabb ügyet azonban szabályzat szerint részint a tanács hagy jóvá, részint a muzeumok és könyvtárak országos főfelügyelősége hozzájárulásával intéznek el. Az intézet személyi és dologi kiadásai az ugynevezett saját erőforrásokból és állami segélyből nyernek fedezetet. Amazokból tavaly 9070 korona bevétel volt a muzeumnak. És pedig 8570 korona a házipénztár költségvetésileg megszavazott rendes segélye, 500 kor. Löfkovits Arthur adományának tizedik és utolsó részlete. Gyarapításra 1912-ben 2300 korona állami segélyt kaptunk, amelynek egy része, 800 korona a muzeumőr fizetése némi megtérítése címén házi pénztárunkat illeti. Előző évi állami segélyek maradványaival együtt, az imént megnevezett 800 koronát is számításba véve, 1912-ben 3837 korona 87 fillér államsegély állott rendelkezésre. Valósággal pedig a régiségtár és a néprajzi tár gyarapítására és kezelésére összesen 2270.65 koronát használtunk fel; 375 koronát a muzeumi szabály értelmében a „gyűjtemények vásárlására szolgáló tartalékalap“-hoz csatoltunk, amely ez által 2466 kor. 29 fillerre emelkedett; a megmaradt összeg 1913-ban használtatik fel.

A muzeumőr és szolgálja fizetését (5500 kor.), valamint a muzeum fűtésére és világítására szükséges kiadásokat (270 koronát) közvetlenül a házi pénztár teljesítette; a gyarapításra, kezelésre, felszerelésekre és teremőrök díjazására megszava-

zott 2800 korona segélyt pedig a házi pénztártól a „városi muzeumi alap“ vette át, ahonnan a muzeumigazgató, elszámolás kötelezettsége mellett, időnként kisebb-nagyobb előlegeket kapott kiadások teljesítésére, — amelyek helyesnek talált számadásai szerint 2052 kor. 03 fillért tettek. Ebből gyűjtemény-tárak gyarapítására (vásárlások, ásatások, gyűjtő utak költségei) 802.75 kor., teremfelvigyázók díjazására 598, tiszteletbeli muzeumőr tiszteletdíjára 400 kor. esett; a többi postai, irodai, konzerválási s vegyes kiadások között oszlott meg. Ezen felül ugyanezen muzeumi alap viselte az évi jelentés nyomtatásának, új tárlók, állványok készítésének, tűz- és betörés elleni biztosításoknak és épületjavításoknak 1286 koronát tevő költségét. A városi muzeumi alap állása 1912 végén 5865.91 korona volt, melynek legnagyobb részét Löfkovits Arthur muzeumigazgató tíz év alatt 500 koronájával befolyt adományai alkotják.

A muzeum gyűjteménytárainak nagy méretű növekedése indokolta, hogy azoknak tűzkár ellen biztosítását a korábban megállapított 95,943 koronáról 150,000 koronára emeljük s a biztosítást betörés ellen is eszközöljük.

Majdan a muzeumnak is állandó otthont nyújtó közművelődési ház építésének ügye alig haladt előbbre. A tulajdonképeni építési munkálatok megkezdésétől addig szó sem lehet, amíg a hatvan-utcai 25. sz. telek megszerzéséhez engedélyezett kisajátítási eljárás le nem bonyolítottatik s a megígért 300,000 koronás államsegély a közoktatásügyi minisztériumban végleges elintézés nem nyer. Muzeumunk jövő fejlődésével, sőt bizonyos tekintetben a kulturpalota építésével is szoros kapcsolatban áll az a kérdés, hogy a főiskola némely muzeális gyűjteményei, a tiszántuli ref. egyházkerület tulajdonjogának fenntartása mellett a közművelődési palotában helyeztessenek-e el? Ide vonatkozólag a Muzeumok és könyvtárak országos Főfelügyelőségének bevonásával tárgyalások fognak megindulni az egyházkerület elnöksége és a városi Tanács, illetőleg a muzeum között, amelyet tanácsi megbizásból e tárgyalásokon a tiszti főügyész, a kulturtanácsnok és a muzeumi tisztviselő urak képviselnek.

A muzeum építési alapja az évi 10,000 koronás államsegélyekből 1912. végén 81,357.94 koronára emelkedett. A Csokonai-Kör által átengedett Közművelődési-ház alap ugyanekkor 2470.40 koronát, a hatvanutcai 23. sz. ház bérjövödelmeiből alakult alap pedig 10,268.75 koronát tett.

Gyűjteménytáraink növekedése általában úgy számra, mint minőségre nézve kielégítő; az előző évi gyarapodáshoz mérve emelkedő irányt követett. Ebben egyformán része van az új ajándékozásoknak, ásatásoknak és vásárlásoknak s a gyara-

podásban különböző arány szerint osztoznak az összes gyűjteménytárak, a természetrajzítár kivételével, amelyre a muzeum nem is kíván súlyt fektetni. A muzeum vezetősége minden ajándékozónak külön levélben mondott köszönetet a támogatásért; ezenkívül a helyi lapokban és nyomtatott évi jelentésében is közzétette az ajándékozásokat. Követendő példaképpen e helyen is kiemelem a váncsodi ref. egyház elhatározását, amellyel iparművészeti szempontból is igen értékes XVII. századbeli verejtékes, aranyozott ezüst poharát, továbbá négy más urasztali felszerelési tárgyát letétképpen muzeumunk gondviselésébe engedte át. — Archaeologiai téren, tudományos körökben élénk érdeklődést ébresztettek a hortobágyi juhjárason felfedezett halmos temetőkben végzett ásatások, amelyek a Kr. u. II. század végén s a III. század elején ott tanúzott barbár nép temetkezési emlékeit már is figyelemre méltó módon és eredménnyel tárták fel. További nyomozódások újabb meg újabb temetőkhez vezetnek, amelyeknek teljes felkutatása muzeumunk legközelebbi, legfontosabb feladata lesz. Egyéb helyeken végzett ásatások kisebb jelentőségűek.

A muzeum tisztviselői, akik a szakirodalom terén is élénk munkásságot fejtettek ki, — ásatások, régiség- és néprajzi gyűjtés végett, az elmúlt évben közelebbi és távolabbi helyekre, összesen 24 izben szállottak ki, — több-kevesebb eredménnyel járván.

A gyűjteménytárak állománya 1912. végén:

I. *Könyv- és kézirtárunkban* 2068 könyv, 602 hirlap, 4411 apró nyomtatvány, 81 térkép, 1038 kézirat, 938 oklevél, 1050 dtb. egyéb könyvtári anyag (leginkább fénykép.)

II. *Régiségtárunkban* 2621 őskori, 322 római-és római kori, 2083 középkori és újkori, 413 kegyeleti tárgy, 6752 érem.

III. *Néprajzi tárunkban* 2958 magyar, 26 hazai nemzetiségi, 19 külföldi művelt népi, 6 primitív népi tárgy.

IV. *Szép művészeti tárunkban* 56 szobormű, 101 festmény, 314 rajz és metszet, 52 fénykép.

V. *Az iparművészeti gyűjteményben* 416 db. (butorféle, ötvösmű, fém, üveg, textil tárgy stb.) Összesen 26,840 db.

Míg a felszerelési léltár 200 tárgyat, 270 darabot számlál.

Halottaink.

A városi tisztikar, bizottsági tagok és a közélet szereplő egyéneinek elhunytáról a következőket jelentem: elhaláloztak az 1912. év folyamán:

Január 30-án, dr. Popper Alajos a debreczeni orvosi kar rektora, választott törv. hat. biz. tag, ki a törvényhatósági bizottságnak mintegy négy évtizeden át buzgó tagja volt,

Február 14-én Veressné Szathmáry Teréz, ki a Debreczeni jótékony nőegyletnek hosszú időn át kiváló elnöke volt, s a közjótékony terén szerzett érdemei elismerésül Ő Felsége a koronás arany érdemkeresztel tüntette ki.

Április 28-án Eckstein Márk választott törv. hat. biz. tag, ki a törvényhatósági bizottságnak különösen műszaki tudása és ezirányu szakszerű felszólalása folytán volt, sajnos rövid ideig kiválóan értékes tagja.

Május 18-án Kálmánchey Sándor mezőségi végrehajtó hosszas betegeskedés után.

Május 20-án Farkas Albert nyugalmazott mátai biztos, a Hortobágyon egykori tipikus alakja volt, s egy igazi vérbeli őszinte szivü magyar ur hunyt el benne.

Szeptember 4-én Axmann Gyula hortobágyi allatorvos.

Szeptember 6-án Veress Imre katona-ügyosztályi iktató. Mindketten hosszú időn át, buzgón szolgálták városunkat.

Szeptember 11-én Jeney Géza a nemrég kinevezett főszámvevő tragikus baleset következtében.

Az 1912. év nevezetesebb eseményei.

Városunkban az 1912. év folyamán a következő nevezetesebb események történtek:

Január 31. } Törvényhatósági bizottsági
Február 1. } rendes közgyűlés.

Március 6. Számonkérés.

Március 14. Hajdu vármegye rendkívüli közgyűlése a városháza közgyűlési termében.

Március 15. A kollégiumi ifjuság ünnepe a városháza udvarán.

Március 17. Népgyűlések a Hortobágy hasznosítása ügyében az Arany bika szálloda disztermében és a városháza udvarán.

Március 28—30. Rendes közgyűlés.

Április 21. Az állatvédő egyesület megalakítása.

Május 1. Munkás ünnep.

Május 15. Hajdu vármegye rendes közgyűlése a városháza közgyűlési termében.

Május 18—19. Kálvineum ünnepségek a ref. templomokban és a városi színházban.

Május 20. Alsó-szabolcsi tiszai ármentesítő társulat közgyűlése.

Május 30—31. Rendes közgyűlés.

Május 30. Debreczen-nyirbátori vasut r. t. közgyűlése.

Május 31. Debreczen-füzesabonyi vasut r. t. közgyűlése.

Junius 4—5. A Hortobágyi szakértő bizottság helyszíni szemléje a Hortobágyon dr. Bartóky József államtitkár vezetése alatt.

Junius 10. Kollégiumi évzáró ünnep.

Junius 11. Általános munkássztrájk és nép-

gyűlés. A Debreczen-Nagyvárad vasut r. t. közgyűlése.

Junius 15. A Debreczen-hajdunánási vasut r. t. közgyűlése.

Junius 16-18-20. Urkocsis egyesület versenye.

Junius 22. A kassai gazdasági akadémia tanárainak és növendékeinek látogatása a Hortobágyon.

Junius 28. A D. M. K. E. debreczeni osztályának megalakítása.

Julius 3. Rendes közgyűlés.

Julius 18. Rendkívüli közgyűlés.

Julius 22-23. Kir. pénzügyigazgatók értekezlete az új adótörvény végrehajtása tárgyában a városháza nagytermében.

Augusztus 18. Ő Felsége születésnapja alkalmából ünnepi istentisztelet a templomokban.

Augusztus 20. Szent Istvánnapi nemzeti ünnep.

Szeptember 11. Rendkívüli közgyűlés, (melyet megelőző évben az Egyháztéren épülő mozgófényképszínház beton mennyezete a teherpróba alatt összeomlott és egy munkást halálosan megsebesített.)

Szeptember 22. A Magyar Földrajzi Társaság közgyűlése a városháza nagytermében, utána diszebed.

Szeptember 23. A Magyar Földrajzi Társaság kirándulása a Hortobágyra.

Szeptember 27. Debreczen-füzesabonyi vasut r. t. r. kir. közgyűlése.

Szeptember 30. Hajdu vármegye közgyűlése a városházán.

Október 23. A kollégiumi ifjuság küldöttsége a görög katolikus püspökség székhelye ügyében.

Október 25—26. „Concours Hippique“: a város ötös fogata József főherceg díját nyeri.

Október 30—31. nov. 2. Rendes közgyűlés.

November 28. Rendes közgyűlés.

December 13. Három törvényhatósági bizottsági tagsági hely betöltése. Megválasztottak I. ker. Than Gyula, IV. ker. Wilhelms Emil, V. ker. Bernhardt Sándor.

December 19. Rendes közgyűlés.

Befejezés.

Tekintetes törvényhatósági bizottsági Közgyűlés!

Az elmondottakban van szerencsém Debreczen sz. kir. város 1912. évi közállapotáról szerkesztett jelentésemet a tekintetes törvényhatósági bizottsági közgyűlés elé terjeszteni.

Igyekeztem hű képét adni városunk múlt évi fejlődésének, annak a rohamos fejlődésnek, mely talán nem is számolt eléggé a lehetőségekkel és a régi idők mulasztásait egyszerre akarta helyreállítani. A múlt esztendő valóban eseményekben gazdag volt. Ez évben készült el és

helyeztetett üzembe az új csatornahálózat, a vízvezetési művünk munkája is serényen halad. A Piac-utca 26—28. számú városi bérházak építkezése a befejezéshez közelg. A rendőrségi palota és az új pénzügyi palota építkezésére vonatkozó előzetes tárgyalások is megtörténtek. A D. M. K. E. internátus hatalmas palotája is erősen épül a város által adományozott területen. Ez évben jutott végre a megvalósulás stadiumába a Hortobágy hasznosításának régen vajudó kérdése.

Miután a földmivelésügyi kormány kiküldött szakértői a Hortobágy bizonyos területeit mezőgazdasági termelésre alkalmasnak találták, bizonyos területeit pedig öntözés által a jószágtenyésztésre alkalmasabbá tehetőnek véleményezték, a közgyűlés elhatározta, hogy 12,000 holdat mezőgazdasági termelés céljaira kisebb-nagyobb parcellákban bérbead, s több ezer holdat pedig a jószágtenyésztésre alkalmasabbá tesz. Ez évben indultak meg a tárgyalások egy szennyvztisztító telep létesítése iránt, ez évben kötött egy bérleti részvénytársasággal szerződést, melyszerint a régi Arany bika szálló helyén egy modern hatalmas szálloda palota építtessék, mely a szállodán kívül fürdőt, vigadót, színházat is foglaljon magában. Az ötvenkét évre kötött szerződés alapján a várost emelkedő bérösszeg illeti.

Ez évben is folyt még nagy erővel a város szabályozási terv végrehajtása, mely a legnagyobbfoku telekspekulációnak vetette meg az alapját, s mely a város anyagi erejét oly nagy mértékben igénybe vette, hogy a közgyűlés kénytelen volt a szabályozási terv végrehajtását felfüggeszteni, s csak a legszükségesebb szabályozásokra szorítani.

Végül ez évben vált valóra mindnyájunk vágya a *debreczeni egyetem*, melyről szóló törvény-cikk, mint 1912. XXXVI. t.-c. cikkelyeztetett be.

Ezen nagyszámu események, nagyfontosságú ügyek városunk ügyforgalmát jelentékenyen megnövelték és azok letárgyalása, feldolgozása sok munkát adott a szakbizottságoknak, tanácsnak, tisztviselőknek és a törvényhatósági bizottságnak egyaránt.

Az eredményes és kitartó munkáért őszinte szívből mondok köszönetet első sorban városunk tekintetes törvényhatósági bizottsági közgyűlésének, a lankadatlan buzgalommal dolgozó városi tanácsnak és az ügyeket szorgalmasan és sok szaktudással előkészítő szakbizottságoknak, valamint a város összes tisztviselőinek, kezelő- és segédszemélyzetének, végül a munkánkat megértő és abban támogató helyi sajtónak, az egész éven át a város érdekében kifejtett buzgó fáradozásukért.

Kelt Debreczenben, 1913 október hóban.

Kovács József,
polgármester.

Közgyűlés.

1913 nov. 28.

423—1913. bkgy. sz.

Elnöklő Főispán üdvözölvén a közgyűlés megjelent tagjait, a közgyűlést 3¼ órakor megnyitja s kegyeletes szavakkal emlékezik meg Török Bálint törvényhatósági bizottsági tag elhunytáról. Az elhunyt hosszú időn keresztül működött lelkiismeretes buzgósággal a törvényhatóság kebelében s mindenkor odaadó ügybuzgalommal és jóakarattal teljesítette bizottsági tagsági kötelességét, szolgálva a közérdeket. Javasolja, hogy a közgyűlés kegyelettel emlékezzék meg az elhunyt munkásságáról és elhunyt felett érzett részvétét jegyzőkönyvileg örökítse meg.

Határozat.

Debreczen sz. kir. város közgyűlése mély megilletődéssel és sajnálattal vesz tudomást a veszteségről, mely a közgyűlést Török Bálint törvényhatósági bizottsági tag elhalálásával érte.

Főispán úr indítványára elhatározza, hogy az elhunyt érdemei elismeréseként s emlékének megörökítése végett Török Bálint biz. tag elhunyt felett érzett részvétét jegyzőkönyvbe iktatja s elrendeli, hogy erről az elhunyt özvegye jegyzőkönyvi kivonaton értesíttessék.

1. Polgármesteri jelentés az 1913. évi október hónapról.

A folyó 1913. évi október hónapról szóló jelentésemet tisztelettel a következőkben terjesztem elő:

I. Közegészségügy.

A közegészségi viszonyok októberben szeptemberhez képest rosszabbak voltak; több volt a halálozás és a betegség is. Feltűnő volt az emésztési szervek bántalmainak uralkodása. A ragályos betegségek közül erősen megsaporodott a vörheny és hasihagymáz, előbbi közép súlyos, utóbbi könnyebb lefolyással. Előfordult vörheny 24, kanyaró 10, szamárhurut 3, roncsoló toroklob 24, járványos fültőmirigylob 8, bárány himlő 8, hasihagymáz 5 esetben. Halálos végű volt 11 vörheny, 2 kanyaró, 1 roncsoló toroklob és 6 hasihagymáz. Orvos-rendőri boncolás nem történt; a piacot és élelmiszereket rendszeren vizsgálták és az eredmény kielégítő volt.

Népesedés.

Október hónapban született a város belső és külső területén 258 gyermek, meghalt 203 egyén. Törvénytelen volt 33 szülött 12.79%.

Halva született és vetelt volt 28. Házasságra lépett 66 pár. A közkórház beteg forgalma októberben a következő volt: októberre átjött 233 beteg; októberben felvétetett 362. Elbocsátottak 324 egyént, meghalt 25 egyén; október végén maradt 236 beteg. Mentőegyesületünket 87 esetben vették igénybe.

II. Rendészet.

A rendőrség elé állítottak: hamis pénz forgalomba hozataláért 2, batóság ellen erőszakért 1, lopásért 6, sikkasztásért 1, rendőri kihágásért 259 egyént. Királyi ügyészségnek átadatott 10 egyén. Rendőrileg elintézett 259 esetet. Eltoloncolt 43 egyént. A városon keresztül ment 71 egyén, kényszer utlevéllel kiutasított a rendőrség 29 egyént.

III. Iparügy.

A rendőrfőkapitányság, mint I. foku iparhatóság, iparágat önálló gyakorlására 61 egyént látott el iparendéellyel és iparigazolvánnyal. Ezekből 710 korona folyt be a házipénztárba. Munkakönyvet 80 drbot vettek igénybe.

IV. Katonai ügy.

Mint átkelőket beszállásoltak 8 törzstisztet, 26 főtisztet, 1 családtagot. Utóállítás egy esetben történt.

V. Adóügy.

A város lakossága októberben befizetett:

	Kor.	fill.
Állami adó és kamat fejében	103,055	43
Országos betegápolási pótdót	4966	16
Hadmentességi díjban	1736	86
Fegyveradóban	176	—
Idegenadó és illeték	314	22
Orsz. gazd. munkás és cseléd segélypénztári járulékok	56	40
Keresked. és iparkamarai illetékek	660	19
Nyírvizszabályozási járulédba	1680	30
Utadóba	8774	67
Ebadóba	159	—
Egyházi adóba	11,164	56
Végrehajtási költségbe	2500	63
2 ⁰ / ₀ -os ipariskolai adóba	1696	62
2 ⁰ / ₀ -os tűzivaltságba	1696	62
3 ¹ / ₂ ⁰ / ₀ -os alamizsna váltságba	2969	08
42 ¹ / ₂ ⁰ / ₀ -os községi pótdóba	36,053	19

VI. Középitkezés és erdészet.

É cimen mégemliteni valóm nincs.

VII. Községi bíróság ügyforgalma.

Szeptemberről hátrálék nem maradt; októberben érkezett 309 új panasz; ebből elintéztett ítélettel 149 drb, egyezségileg 27-et. Meg-

szünt 133. Hátrálék nem maradt. Vidéki megkeresés érkezett 34. Végrehajtás elrendelve 50, foganatosítva 24 esetben; árverés elrendelve 21, foganatosítva 5 esetben. Felebbezések száma 47. Utlevelet 9 darabot adott ki a rendőrség.

Október hó 14-én vette kezdetét s tartott több napon át a fényesen sikerült „Concours Hippique“, nagy számú hazai és külföldi sportkedvelő részvételével.

Október 15-én vonult be városunkba, mint ideiglenes székhelyére, dr. Miklóssy István gör. kath. püspök ur.

Október 6-ikán kezdték meg a hortobágyi 3000 holdas birtok vezető öntöző csatorna építését.

Megemlítem végül a legutóbbi közgyűlésen e tárgyban tett felszólalásra, hogy a „Pesti Hirlap“ c. lap tovább folytatja azokat a megállapíthatólag rossz indulatu cikkeknek közlését, mely cikkek-ből az egyoldaluan informált olvasó a legrosszabb véleményt alkothatja magának városunkról.

2. Belügyminiszteri leirat a közkórház 1914. évi költségelőirányzatának megállapítása, ezzel kapcsolatban tanácsi előterjesztés a kórház anyagi segélyezésére adott 95,000 korona kölcsön visszatérítése ügyében.

425/22,971—1913. bkgy.

Határozat.

A közgyűlés a város tanácsának, a jog- és pénzügyi bizottság javaslatát elfogadva, elhatározza, hogy annak értelmében a m. kir. belügyminiszter urhoz feliratot intéz, vagyis a kórháznak kölcsönadott 950,000 korona folyó kiadásokra adatván ki, mivel a nyomott pénzügyi viszonyok közepett az ápolási költségek emelése nem folyhat be, ennél fogva ez az ápolási költségekből fog visszafizettetni.

3. Belügyminiszteri leirat a világitási vállalat üzletszabályzatának módosítása ügyében.

426/22,972—913. bkgy.

Határozat.

A törvényhatósági bizottsági közgyűlés a városi tanácsnak a jog- és pénzügyi bizottság véleményével egyező javaslatát elfogadva kimondja, hogy a 162—1913. bkgy. számú határozatát indokai alapján fenntartja és azért is, mert a város belterületén levő utcák mind el lévén látva villamos vezetékkel, új villamos vezeték építése csakis a város külsőségein fog eszközöltetni, ahol a fogyasztóknak oly irányu szaporodása, mint amelyet a leirat említ, egyáltalán nem várható.

Ezen határozat 8 napon belül 15 napi köz-

szemlére kitétel után, az esetleg beadott felebbezésekkel együtt az iratok kapcsán jóváhagyás végett a belügyminiszter urhoz felterjesztendő.

4. Belügyminiszteri leirat az építendő honvédségi laktanyák tervezése ügyében.

427/22,200—1913. bkgy.

Határozat.

A bizottsági közgyűlés elhatározza, hogy a m. kir. honvédelmi miniszter urhoz felterjesztést tesz aziránt, hogy a m. kir. honvédelmi miniszter ur a honvédség részére szükséges lovassági, gyalogsági és tüzérségi laktanyákat terveztesse meg és a város közönsége által a Nyulason átengedendő városi telkeken építtesse fel és vállalja el a felmerülő építési költségek törlesztését, annak kamatait, valamint a laktanyai épületek évi fentartását.

5. Honvédelmi miniszteri leirat a sorozó-bizottságnak 1914. évre megalakítása iránt.

430/22,212—1913. bkgy. sz.

Határozat.

A törvényhatósági bizottsági közgyűlés a városi tanács javaslatát elfogadja s az 1914. évre úgy az állandó sorozó bizottságba, mint a fősorozáshoz elnökül Kovács József polgármestert, helyettesekül Körner Adolf polgármester helyettes főjegyzőt, ennek helyetteseül Csóka Sámuel tb. főjegyző tanácsnokot és dr. Tóth Mihály tanácsnokot, polgári orvosul dr. Tüdös Kálmán tiszti főorvost, dr. Varga Emil, dr. Balkányi Ede és dr. K. Szalay Béla tb. tiszti főorvosok, kerületi orvosokat jelöli ki, illetőleg bízza meg.

6. Földművelésügyi miniszteri leiratok a Hortobágyból kiszakított 12,000 kat. hold haszonbérbeadása ügyében.

431/17,641—1913. bkgy. sz.

Határozat.

A törvényhatósági bizottság a városi tanács a jog-és pénzügyi bizottság egyező javaslatának elfogadásával kimondja, hogy a m. kir. földművelésügyi miniszter urnak leiratait tudomásul veszi, a bérgazdaságok módosított térképét, felosztási tervezetét, földkönyvét művelési ágak szerint részletezett területi kimutatását s az egyes bérgazdaságok kikiáltási áráról szóló becslési kimutatást elfogadja.

Elfogadja a jelen határozathoz csatolt szöveg szerint a bérgazdaságok haszonbérletére vonatkozó szerződés-tervezet s a bérgazda-

ságok 1914. évi október hó 1-től kezdődőleg 25 évre a szerződés tervezet értelmében leendő bérbeadását elrendeli.

Utastja a városi tanácsot, miszerint a bérgazdaságokra 1914 március hó folyamán a szabályszerű árverési hirdetményt a legkiterjedtebb módon tegye közzé, az árverést április 20-ig tartsa meg s a haszonbérletnek a bérletet idejében adja át, hogy az építkezést még augusztus hó folyamán megkezdhessék.

Utastja továbbá, miszerint a legeltetési iverk kiadása előtt kellő időben értesitse megfelelő hirdetménnyel a legeltető közönséget, hogy úgy a bérbeadandó 12,000 holdnyi terület, valamint a 3000 holdnyi öntöző telep is a legeltetés alól kivonatik s az ellen a legeltető közönség kifogást nem emelhet. E szerint már az 1914-ik évi legeltetési idényre is a legeltetési iverk ezzel a feltétellel adatnak ki.

Kimondja a törvényhatósági bizottság, hogy a bérgazdaságok között létesítendő utak, hidak bemutatott költségvetését elfogadja, megállapítja, kimondja továbbá, hogy a munkálat végrehajtásához szükséges 20,000 korona kölcsönt a házipénztár által kezelt egyik alaptól veszi kölcsön. Az alap kijelölésével s a további intézkedések megtételével a városi tanácsot bízza meg.

E határozat 8 napon belül 15 napi közszemlére teendő ki s annak lejártával az esetleg beérkező felebbezésekkel együtt kormányhatósági jóváhagyás végett a m. kir. belügyminiszter urhoz felterjesztendő.

7. A debreczeni kereskedelmi és iparkamara átirata a szerb kereskedelmi szerződés revíziója ügyében állásfoglalás iránt.

432/17,880—1913. bkgy. sz.

Határozat.

A törvényhatósági bizottság abban a véleményben van, hogy az élelmi szerek árának, főként a húsaraknak nagymérvű emelkedése abban leli okát, hogy a Balkán államok állatbehozatala elzárattott. Ez okból nagy közgazdasági előnyt remélvén a szerb kereskedelmi szerződés revíziójából, elhatározza, hogy annak idején felterjesztést intéz a m. kir. kormányhoz.

8. Az 1914. évi legtöbb adót fizető bizottsági tagok névjegyzékének bemutatása.

bkgy. sz.

Határozat.

A közgyűlés a bemutatott névjegyzéket tudomásul vette.

9. **Tanácsi előterjesztés** a választott törvényhatósági bizottsági tagok sorában megüresedett helyek választás útján betöltése tárgyában.

434/22,164—1913. bkgy. sz.

Határozat.

A bizottsági közgyűlés a városi tanács javaslatát elfogadja s az elhalálozás és lemondás folytán megüresedett három bizottsági tagsági helynek betöltése céljából a választási eljárás folyamatba tételét elrendeli s a választás határidejéül folyó 1913. évi december hó 12-ik napját kitűzi.

Megállapítja, hogy választani fog a II. Péterfia-utcai kerület a lemondott Ekli József helyére egy tagot, az elhunyt Török Bálint helyére egy tagot, az elhunyt Somogyi Pál helyére egy tagot, valamennyi egy évi megbízással.

A választás vezetésére a közgyűlés a következő urakat kéri fel: elnökül Szabó Lajos, helyettes elnökül Sinka Sándor és ifj. Kertész István urakat. Polgármester urat pedig felhívja a közgyűlés, hogy a választási helyét kijelölve, valamint általában a választási eljárás fogantatására fentebb kiküldöttekkel egyetértve, a szükséges intézkedéseket tegye meg; a szavazólapok, igazolójegyek előállításáról az 1886. XXI. t.-c. 34. §-ában előirt hirdetménynek a szokott módon és kellő időben közétételéről, s a választás eredményének az igazoló választmányhoz, majd a közgyűléshez eljuttatásáról gondoskodják, egyben felhatalmazza, hogy amennyiben a kiküldött választási elnökök vagy helyetteseik bármelyike kötelességének teljesítésében gátlóva lenne, annak helyére más biz. tag behívása iránt saját hatáskörében intézkedjék. A rendőrfőkapitányság pedig utasíttatik, hogy a választási elnökök felhívása folytán a rend és csend fentartására a szükséges intézkedéseket tegye meg. Végül a választási eljárás fogantatására kiküldött elnökök és helyetteseik felhivatnak, hogy a törvénynek a választásra vonatkozó intézkedéseit figyelembe véve, a közérdeknek megfelelően járjanak el.

10. **Ugyanaz** a hortobágyi 3000 holdas öntöző telep kiviteli terve ügyében.

435/13,563—1913. bkgy. sz.

Határozat.

A törvényhatósági közgyűlés a városi tanács jelentését a tervekre vonatkozólag helybenhagyólag tudomásul veszi.

11. **Ugyanaz** a város házipénztára felesleg pénzeinek, továbbá a gyámpénztár alapok és ala-

pitványok törvényes biztosíték mellett ki nem adható pénzeinek az 1914. évben helybeli pénzügyintézeteknél elhelyezése tárgyában.

436/23,095—23,178. bkgy. sz.

Határozat.

A közgyűlés a városi tanács azon javaslatát, mellyel a helyi pénzügyintézetek ajánlatát elfogadásra ajánlja, magáévá nem teszi és az ügyiratokat visszaadja a városi tanácsnak, hogy az ajánlatot tett pénzügyintézetekkel folytasson tárgyalásokat abban az irányban, hogy hajlandók-e náluk elhelyezendő betétek után ugyanoly kamatot fizetni, mint amelyet magánosok részére nyújtanak. A tárgyalások eredményéről szóló jelentés a legközelebbi közgyűlésen lesz bemutatandó.

12. **Ugyanaz** a vizmű létesítésével felmerült költségek ügyében.

437/22,973—1913. bkgy. sz.

Határozat.

A törvényhatósági bizottsági közgyűlés megállapítva azt, hogy a vízvezetéki IX. és X. munkacsoportban felvett munkálatoknak, mint a kiirási műveletben benn foglalt munkálatoknak végrehajtása elrendeltetett, azonban a költségeket részletesen megállapító 54—1911. bkgy. számú határozatban ezen munkák költségeiről gondoskodás nem történt, hivatkozva arra is, hogy a X. munkacsoport költségét a város tulajdonképpen csak előlegezi, mert a háztulajdonosok által azok a szabályrendelet értelmében megtérítettnek, a városi tanácsnak a jog- és pénzügyi bizottság véleményével egyező javaslatát elfogadja, s a vízvezetéki IX. és X. munkacsoport költségeire 462,765 korona 74 fillért engedélyez, mely összeget egy felveendő kölcsönből kívánja fedezni.

Ezen határozat 8 napon belül 15 napi közszemlére kitétel után az esetleg beadott felebezésekkel együtt jóváhagyás végett a m. kir. belügyminiszter urhoz felterjesztendő.

A határozat végrehajtásával a városi tanács bizatik meg.

13. **Ugyanaz** Pongor János helybeli lakosnak a közkórház javára tett ingatlan utóöröklés jogáról lemondás iránti kérelme tárgyában.

438/22,976—1913. bkgy. sz.

Határozat.

A törvényhatósági bizottsági közgyűlés a városi tanácsnak a kórházi, valamint a jog- és pénzügyi bizottság véleményével egybehangozóan tett javaslatát a felhozott indokok alapján

magáévá teszi, folyamodó Pongor János debreczeni lakos kérelmét az általa felajánlott 500 korona készpénz adománynak a közkórház nevében elfogadásával teljesíti, illetve annak ellenében a Debreczen sz. kir. város közkórháza javára néhai Pongor János örökösök hagyatékából kifolyólag a lentebb körülírt ingatlanra biztosított utóöröklési jogáról, mint a kórházat fenntartó hatóság kifejezetten lemond és felhatalmazza a városi tanácsot e határozat belügyminiszteri jóváhagyása, illetve tudomásul vétele után, valamint a folyamodó által felajánlott 500 korona adományösszeg letétbe helyezése ellenében arra, hogy a debreczeni 1795. sz. tjkvben A I. 2. sor 1899. hr. sz. alatt irt ingatlanra Debreczen sz. kir. város közkórháza javára a 6720—1903. tk. sz. végzéssel feljegyzett utóöröklési jog telekkönyvi törlésének bekebelezésére alkalmas okmányt folyamodó részére kiadhassa.

Elrendeli továbbá a közgyűlés, hogy az utóöröklési jogról való lemondás ellenében felajánlott 500 korona adományösszeg előzőleg kivántassék be s ezen adomány a 35,000—1902. számú belügyminiszteri rendelet 37. §-a értelmében mint alapítvány kezeltessék, s annak csak kamatai legyenek felhasználhatók a folyó kiadásokra.

Ezen határozat 15 napi közszemlére kitétel után kormányhatósági jóváhagyás, illetve tudomás végett m. kir. belügyminiszter urhoz felterjesztendő.

14. **Ugyanaz** a közvágóhídi és husvizsgálati szabályrendelet tervezet tárgyában.

441/22198—1913. bkgy. sz.

Határozat.

A törvényhatósági bizottsági közgyűlés a városi tanácsnak a jog- és pénzügyi bizottság véleményes javaslatával egybehangzó fölterjesztését magáévá tévén, a földmívelésügyi m. kir. miniszter ur 54,300—1908. és 44,400—1911. sz. körrendelete következtében és az ezekben foglaltak figyelembe tartása mellett kellőleg előkészített és beterjesztett „Közvágóhid használatára, husvizsgálatra, feldolgozásra és árusításra“ vonatkozó helyhatósági szabályrendelet-tervezetet általánosságban részletes tárgyalás alapjául elfogadja és a részletes tárgyalás során, a szükséges módosításokkal és kiegészítésekkel ellátva: megállapítja.

Minthogy a szabályrendelet keretében a vágóhídi igazgató, állatorvosok, irnok és gépész javadalmazása a város szervezeti szabályrendeletében meghatározott javadalmazásoktól eltérőleg lettek megállapítva, utasítja a bizott-

sági közgyűlés a városi tanácsot, hogy a szabályrendelet kormányhatósági jóváhagyása után és ennek eredményéhez képest, a szervezeti szabályrendelet idevonatkozó rendelkezésének megfelelő módosítása, ugyszintén javadalmazásoknak a házipénztári költségvetésbe leendő felvétele tekintetében a szükséges szabályszerű intézkedéseket tegye meg.

Arra a körülményre tekintettel pedig, hogy a közvágóhid jelenlegi gépésze a törzsfizetésen kívül ezidő szerint is évi 600 korona működési pótlékot élvez, s mert a szervezeti szab.-rendelettel megállapított törzsfizetése — a most elfogadott és megállapított vágóhídi szab.-rendelettel változást nem szenved: kimondja a bizottsági közgyűlés, hogy a közvágóhid kizárólagosan a jelenlegi gépészének személyére biztosított évi 600 korona működési pótlék folyósítását továbbra is változatlanul fentartja.

Ezen közgyűlési határozat és az ezzel, a „városi közvágóhid használatára, a husvizsgálatra, feldolgozásra és árusítására“ vonatkozólag alkotott szabályrendelet 15 napi közszemlére történt kifüggesztése után, az ellene netalán beérkező felebbesésekkel együtt, kormányhatósági megerősítés végett m. kir. belügyminiszter urhoz felterjesztendő.

15. **Ugyanaz** a hortobágyi öntöző-telep költsége ügyében.

435/13,563—1913. bkgy. sz.

Határozat.

A törvényhatósági bizottsági közgyűlés a városi Tanácsnak a jog- és pénzügyi bizottság véleményével egyező javaslatával elfogadja s ehhez képest elrendeli, hogy a hortobágyi öntöző-telep céljaira megszavazott 500,000 koronából 100,000 korona folyósíttassék úgy, hogy ez az összeg az előterjesztésben foglalt részletezés szerint vétessék kölcsön az alapítványi pénztárakból, vagyis az alamizsnaváltásból 15,000 korona, az ingatlan szerzési alaphól 30,000 korona, az ipar középtanodaj alaphól 5000 kor., az iparosiskolai alaphól 10,000 korona, a szegénylaphól 40,000 korona addig az ideig, míg a város a tervezett nagyobb kölcsönt felveheti, amelyből ezen összeg visszatérítendő lesz, a kölcsön vétel ideje alatt olyan kamatfizetéssel, mint amilyent a pénzügyintézetek fizetnek a város betétei után.

Ezen határozat 15 napi közszemlére kifüggesztetni rendeltetik s ezen határidő letelte után kormányhatósági jóváhagyás végett a nagyméltóságú m. kir. belügyminiszter urhoz felterjesztetni rendeltetik.

ideiglenesen beosztott állatorvos részére fuvar-
általányt megállapító 261—10,882/1913. bkgy.
számu közgyűlési határozatot hatályon kívül
helyezi, illetve a fentti rendelkezéseknek meg-
felelően módosítja.

Végül kimondja a törvényhatósági bizott-
sági közgyűlés, hogy amennyiben a törvény-
hatóságnál már alkalmazásban levő állatorvos-
nak a fentiek szerint rendszeresített állások
valamelyikére való kinevezésével, vagy be-
osztásával összjavadalmazása (lakbért is és
mindenféle pótlékot s általány összeget bele-
számítva) az előzőleg élvezett összjavadalmazásánál kevesebb lenne, a különbözetet működési pótlék címén fogja megkapni.

Megbizzá a törvényhatósági bizottsági köz-
gyűlés a városi tanácsot, hogy a jelen közgyűlési
határozat jogerőre emelkedése után az állások
betöltése s a rendszeresített állások javadalmazásának a költségvetés keretében eszközözlendő fedezete iránt a szükséges intézkedéseket tegye meg.

Ezen közgyűlési határozat 8 napon belül
15 napi közszemlére kitétetni s annak elteltével,
az ellene netán beérkező felebkezésekkel együtt
kormányhatósági megerősítés végett a m. kir.
belügyminiszter urhoz felterjesztetni rendel-
tetik.

19. **Ugyanaz** a házi szemét fuvarozására
vonatkozó szabályrendelet tárgyában.

446/22,718—1913. bkgy. sz.

Határozat.

A közgyűlés a városi tanács javaslatával
szemben szavazattöbbséggel a Bárdos Géza
biz. tag indítványát fogadja el s ehhez képest
a szabályrendelet tárgyalását a napirendről le-
neszi, egyszersmind utasítja a városi tanácsot,
hogy a tervezetet újból terjessze elő. Ugyan-
ekkor a szemét értékesítéséről is tegyen javas-
latot.

20. **Ugyanaz** a városi átírási díjról szóló
szabályrendelet tárgyában.

447/22,199—1913. bkgy. sz.

Határozat.

A törvényhatósági bizottsági közgyűlés a
városi tanács által bemutatott szabályrendeletet
a tanács által előterjesztett módosítással el-
fogadja s egyben felkéri m. kir. belügyminiszter
urat arra, hogy mint ez a többi városokban
engedélyezve lett, ennek a szabályrendeletnek
a hatályát ne kösse időhöz, hanem annak érvé-
nyességét visszavonásig engedélyezze.

21. **Ugyanaz** a helypénzszabályzat beterjesz-
tése tárgyában.

448/22,181—1913. kbgy. sz.

Határozat.

A közgyűlés a városi tanács javaslatát el-
fogadva, a bemutatott vásárhelypénz szabály-
zatot a napirendről leveszi és utasítja a taná-
csot, hogy azt a mai viszonyoknak megfelelőleg
átdolgozva, a vásárrendtartásra vonatkozó sza-
bályrendeletekkel egyidejűleg terjessze be.

22. **Ugyanaz** özv. Hegyi Mihályné iparos-
tanoncziskolai alapítványára vonatkozó alapító-
levél-tervezet tárgyában.

bkgy. sz.

Határozat.

A közgyűlés a tanács javaslatát elfogadta.

23. **Ugyanaz** a népkonyha költségeire pót-
hittel engedélyezése iránt.

450/22,978—1913. bkgy. sz.

Határozat.

A törvényhatósági bizottsági közgyűlés a
tanácsnak a jog- és pénzügyi bizottságéval
egyező javaslatára alapján, a népkonyha ellátá-
sára engedélyezett 4000 koronán felül már erre
az évre igénybe vett 1505 korona 98 fillért pót-
hittel címén engedélyezi és megengedi, hogy az
1914. évi előirányzat terhére 500 korona előleg
vétessék ki, az előzetes beszerzések fedezhetése
végett.

Utasítja tehát a tanácsot, hogy az 1505
korona 98 fillér tulkiadás fedezetéről a szegény-
alap terhére gondoskodják, az 500 korona elő-
leget pedig — a sürgősségre való tekintetből —
e határozat jogerőre emelkedése után azonnal
utalja ki.

E határozat hitelesítés után 15 napi köz-
szemlére kiteendő és annak lejártá után jóvá-
hagyás végett m. kir. belügyminiszter urhoz
felterjesztetni rendeltetik.

24. **Ugyanaz** a Komoróczi Ferencz varga-
kerti telkéhez csatolandó terület eladási árának
megállapítása tárgyában.

451/17,644—1913. bkgy. sz.

Határozat.

A városi tanács, továbbá a jog- és pénzügyi
bizottság egyező javaslatára alapján a törvény-
hatósági bizottsági közgyűlés kimondja, hogy
a Komoróczy Ferenc által megvételre kért 174
négyyszögöl városi tulajdont képező területet

16. **Ugyanaz** a Vénkert szabályozása tárgyában.

443/22,977—1913. bkgy. sz.

Határozat.

A törvényhatósági bizottsági közgyűlés a városi tanácsnak a jog- és pénzügyi, valamint az építési bizottság véleményével egybehangzóan tett javaslatát a dr. Freund Jenő bizottsági tag indítványával kiegészítve elfogadván, mint-hogy a mérnöki hivatal által újabban elkészített és bemutatott szabályozási terv a tényleges állapotokhoz kétségtelenül jobban alkalmazkodik és a szabályozás ezen módosított terv alapján kevesebb költséggel lesz végrehajtható, ennél fogva a szabályozási tervnek a „Vénkert“-re vonatkozólag módosított részét és újabb tervét elfogadja és megállapítja, egyben pedig kimondja, hogy a Vénkert új szabályozási tervének elfogadása nem érinti a törvényhatósági bizottság azon előbbi elhatározását, hogy egyelőre a kerteségek szabályozásának végrehajtása felfüggesztetett, kimondja továbbá, hogy a kerteségekben netalán megindított kisajátítások, amennyiben azok mai állásukban a város károsodása nélkül megszüntethetők: abban hagyandók, ehhez képest tehát utasítja a városi tanácsot, hogy a 131/6485—1913. bkgy. számú közgyűlési határozattal már elrendelt telekkisajátítást, amennyiben az a város károsodása nélkül jelenlegi állásában megszüntethető lenne, hagyja abban, ellenesetben pedig ezen újabban megállapított szabályozási tervnek megfelelőleg fogantossítsa.

Ezen közgyűlési határozat 15 napi közszemlére kifüggesztés után kormányhatósági jóváhagyás végett m. kir. belügyminiszter urhoz felterjesztendő.

17. **Ugyanaz** a Piacz-utcza 26—28. sz. bérház építési költségei ügyében.

444/23,094—23,177.

Határozat.

A közgyűlés a városi tanács javaslatát elfogadja s az ügyet a napirendről leveszi s azt a legközelebbi közgyűlés napirendjére kitüzi.

Ezzel kapcsolatban tett indítvány folytán megbizsa a városi tanácsot, hogy a legközelebbi közgyűléshez a fenti ügyel kapcsolatban tegyen jelentést arra vonatkozólag, hogy a Piac-u. 26—28. sz. városi telkeken épített bérházak mennyit jövedelmeznek?

18. **Ugyanaz** az állategészségügyi szolgálat rendezése s ennek keretében egy új állatorvosi állás szervezése tárgyában.

445/22,716—1913. bkgy. sz.

Határozat.

A törvényhatósági bizottsági közgyűlés a városi tanács javaslatának elfogadásával határozatilag kimondja, hogy az 1888. évi VII. t.-c. 127. §-ának rendelkezése folytán az id. t.-c. 130. §-ában megállapított állategészségügyi teendők ellátására egy új állatorvosi állást szervez s ezen állást betöltő állatorvost a rendőrfőkapitánysághoz, mint I. fokú állategészségügyi hatósághoz osztja be szolgálatra.

Ugyanazén állatorvos teendői közé sorozza a város tulajdonát képező, s bent a városban, illetve a belsőségen tartott jószágainak állategészségügyi felügyeletét és gyógykezelését is.

Ugyancsak határozatilag kimondja a közgyűlés, miszerint a vágóhidi telepen az igazgató s az ellenőri, illetve igazgató helyettesi teendőket végző állatorvos mellett a husvizsgálat teljesítésére, az eddigi napidijas állás megszüntetésével, illetve rendszeresítésével még egy állatorvosi állást szervez.

Ehez képest tehát a törvényhatósági bizottsági közgyűlés a vágóhidi igazgatón kívül az állatorvosok létszámát, a már rendszeresített két hortobágyi külsőségi állatorvos beszámításával 5-ben állapítja meg. (U. m. 2 a vágóhidi telepen, 1 a rendőrfőkapitányság mellett, 2 pedig a Hortobágyon alkalmazott állatorvos.)

Kimondja a törvényhatósági bizottsági közgyűlés, hogy az 5 állatorvos közül kettő és pedig a vágóhidi ellenőri teendőket végző, valamint a rendőrfőkapitánysághoz beosztott állatorvosok I. osztályuak, a többi három, nevezetesen a vágóhidi vizsgáló állatorvos és a két hortobágyi külsőségi állatorvos II-od osztályuak. Az 1912. évi LVIII. t.-c. értelmében az I-ső oszt. állatorvosok a IX-ik, a II-ik osztályu állatorvosok a X-ik fizetési osztályba tartoznak s az ottan megállapított javadalmazást élvezik. A rendőrfőkapitánysághoz beosztott állatorvos a jelenlegi 800 korona fuvaráltalányt, a vágóhidi ellenőri teendőket ellátó állatorvos és a külsőségi állatorvosi teendőket ellátó állatorvosok pedig a szervezeti szabályrendeletben megállapított eddigi természetbeni járandóságot továbbra is élvezik.

Kimondja továbbá a törvényhatósági bizottsági közgyűlés, hogy az összes állatorvosoktól az állatorvosi tisztvi vizsga letételét megkívánja.

A törvényhatósági bizottsági közgyűlés az 1912. évi LVIII. t.-c. értelmében a törvényhatóságnál rendszeresített állásokat tárgyzó 219—1913. bkgy. sz. alatt korábban hozott határozatának az állatorvosokra vonatkozó részét, ugyszintén a rendőrfőkapitánysághoz

ideiglenesen beosztott állatorvos részére fuvar-
általányt megállapító 261—10,882/1913. bkgy.
számu közgyűlési határozatot hatályon kívül
helyezi, illetve a fenti rendelkezéseknek meg-
felelően módosítja.

Végül kimondja a törvényhatósági bizott-
sági közgyűlés, hogy amennyiben a törvény-
hatóságnál már alkalmazásban levő állatorvos-
nak a fentiek szerint rendszeresített állások
valamelyikére való kinevezésével, vagy be-
osztásával összjavadalmasítása (lakbért is és
mindenféle pótlékot s általány összeget bele-
számítva) az előzőleg élvezett összjavadalmá-
zásánál kevesebb lenne, a különbözetet műkö-
dési pótlék címén fogja megkapni.

Megbizzza a törvényhatósági bizottsági köz-
gyűlés a városi tanácsot, hogy a jelen közgyűlési
határozat jogerőre emelkedése után az állások
betöltése s a rendszeresített állások javadalmá-
zásának a költségvetés keretében eszközrend-
fedezete iránt a szükséges intézkedéseket tegye
meg.

Ezen közgyűlési határozat 8 napon belül
15 napi közszemlére kitétetni s annak elteltével,
az ellene netán beérkező felelkezésekkel együtt
kormányhatósági megerősítés végett a m. kir.
belügyminiszter urhoz felterjesztetni rendel-
tetik.

19. **Ugyanaz** a házi szemét fuvarozására
vonatkozó szabályrendelet tárgyában.

446/22,718—1913. bkgy. sz.

Határozat.

A közgyűlés a városi tanács javaslatával
szemben szavazattöbbséggel a Bárdos Géza
biz. tag indítványát fogadja el s ehhez képest
a szabályrendelet tárgyalását a napirendről le-
veszi, egyszersmind utasítja a városi tanácsot,
hogy a tervezetet újból terjessze elő. Ugyan-
akkor a szemét értékesítéséről is tegyen javas-
latot.

20. **Ugyanaz** a városi átírási díjról szóló
szabályrendelet tárgyában.

447/22,199—1913. bkgy. sz.

Határozat.

A törvényhatósági bizottsági közgyűlés a
városi tanács által bemutatott szabályrendeletet
a tanács által előterjesztett módosítással el-
fogadja s egyben felkéri m. kir. belügyminiszter
urat arra, hogy mint ez a többi városokban
engedélyezve lett, ennek a szabályrendeletnek
a hatályát ne kösse időhöz, hanem annak érvé-
nyességét visszavonásig engedélyezze.

21. **Ugyanaz** a helypénzszabályzat betérjesz-
tése tárgyában.

448/22,181—1913. kbgy. sz.

Határozat.

A közgyűlés a városi tanács javaslatát el-
fogadva, a bemutatott vásárhelypénz szabály-
zatot a napirendről leveszi és utasítja a taná-
csot, hogy azt a mai viszonyoknak megfelelőleg
átdolgozva, a vásárrendtartásra vonatkozó sza-
bályrendeletekkel egyidejűleg terjessze be.

22. **Ugyanaz** özv. Hegyi Mihályné iparos-
tanoncziskolai alapítványára vonatkozó alapító-
levél-tervezet tárgyában.

bkgy. sz.

Határozat.

A közgyűlés a tanács javaslatát elfogadta.

23. **Ugyanaz** a népkonyha költségeire pót-
hitel engedélyezése iránt.

450/22,978—1913. bkgy. sz.

Határozat.

A törvényhatósági bizottsági közgyűlés a
tanácsnak a jog- és pénzügyi bizottságéval
egyező javaslatát alapján, a népkonyha ellátá-
sára engedélyezett 4000 koronán felül már erre
az évre igénybe vett 1505 korona 98 fillért pót-
hitel címén engedélyezi és megengedi, hogy az
1914. évi előirányzat terhére 500 korona előleg
vétessék ki, az előzetes beszerzések fedezhetése
végett.

Utasítja tehát a tanácsot, hogy az 1505
korona 98 fillér tulkiadás fedezetéről a szegény-
alap terhére gondoskodják, az 500 korona elő-
leget pedig — a sürgősségre való tekintetből —
e határozat jogerőre emelkedése után azonnal
utalja ki.

E határozat hitelesítés után 15 napi köz-
szemlére kiteendő és annak lejártá után jóvá-
hagyás végett m. kir. belügyminiszter urhoz
felterjesztetni rendeltetik.

24. **Ugyanaz** a Komoróczy Ferencz varga-
kerti telkéhez csatolandó terület eladási árának
megállapítása tárgyában.

451/17,644—1913. bkgy. sz.

Határozat.

A városi tanács, továbbá a jog- és pénzügyi
bizottság egyező javaslata alapján a törvény-
hatósági bizottsági közgyűlés kimondja, hogy
a Komoróczy Ferenc által megvételre kért 174
négyyszögöl városi tulajdont képező területet

négyszögölenként 20 koronáért, azaz Husz koronáért hajlandó eladni.

25. Ugyanaz a rendőrség által letartóztatott és elítélt egyének élelmezési költségeinek fedezésére f. évben még szükséges 1500 korona engedélyezése ránt.

452/22,197—1913. bkgy. sz.

Határozat.

A törvényhatósági bizottsági közgyűlés a városi tanácsnak a jog- és pénzügyi bizottság véleményével egybehangzóan tett ajánlatát, a felhozott indokok alapján elfogadja, minthogy a rendőrség által letartóztatott és elítélt, ugyszintén tolonc-egyéneknek élelmezéssel ellátása föltétlen kielégítendő szükségletet képez, ennél fogva az élelmezési költségek fedezésére a folyó 1913. évi IV. folyamán szükségesnek mutakozó 1500 korona összeget a házipénztár folyó évi rendkívüli költségvetés terhére póthitelképen engedélyezi.

Ezen közgyűlési határozat 15 napi közszemlére kitétel után az ellene netalán beérkező felebvezésekkel együtt kormányhatósági megerősítés végett m. kir. belügyminiszter urhoz felterjesztendő.

26. Munkásházépítő közhasznu részv.-társ. kérvénye a részére átengedni elhatározott területeknek használatba adása iránt.

453/22,979—1913. bkgy. sz.

Határozat.

Tekintettel arra, hogy a m. kir. belügyminiszter ur a közgyűlés 372—1912. bkgy. sz. azon határozatát, melyszerint a Munkásházépítő közhasznu részvénytársaság részére munkáslakások építése céljaira telek átengedése határozottatott el, mégcsak elvileg hagyta jóvá s így ezen határozat alapján a vonatkozó haszonbérleti szerződés meg nem köthető, a városi Tanács pedig már az átengedni elhatározott területekre vonatkozó szerződések közül egyet felmondott, azon területeket pedig, melyekre a szerződés lejárt, újból bérbe nem adta, hogy e területek addig is, míg a 372/13,432—1912. bkgy. sz. határozat kormányhatósági jóváhagyást nyerne, használatlanul ne álljanak, a közgyűlés a városi Tanácsnak, a jog- és pénzügyi bizottságnak egybehangzó javaslata elfogadásával kimondja, hogy ezen határozattal átengedni határozott területeket f. évi október hó 1-től kezdődőleg egy évre a Kövendy Domokos, Nagy István és Kovács Ferenc debreceni lakosok bérletében és az Országos tanitói árvaház használatában álló telekrészek kivételével

holdankint 60 koronáért a Munkásházépítő közhasznu részvénytársaságnak haszonbérbe adja azzal, hogy a hivatkozott közgyűlési határozattal haszonbérbe átengedni határozott földterületeket csak munkásházak céljaira használhatja.

Minthogy pedig az Országos Tanitói Árvaház használatában álló telek a jövőben sem lesz átadható a részvénytársaságnak, kimondja a közgyűlés, hogy a 372/13,432—1912. bkgy. sz. határozat idevonatkozó részét érvényen kívül helyezi s ezen területet a jelzett célra átengedni nem hajlandó.

Hogy pedig ezen ügy mielőbb végleges rendezést nyerjen, felhívja a közgyűlés a városi Tanácsot, miszerint a nevezett részvénytársaságot hívja fel, hogy a miniszteri rendeletekben megkivánt kir. közjegyzői okiratban foglalt kötelező nyilatkozatot mielőbb terjessze be.

A további intézkedések megtételével a városi Tanácsot megbizza.

27. Aranybika részv.-társ. kérvénye a József kir. herceg-utcza felőli új bérház előtt aszfalt gyalogjárda létesítése iránt.

454—22,980. bkgy. sz.

Határozat.

A közgyűlés a városi tanácsnak a jog- és pénzügyi bizottság lényegében egybehangzó javaslatát elfogadván, minthogy az Arany-Bika r.-t. József kir. herceg-utcai bérháza előtt aszfalt gyalogjáró burkolat létesítését úgy szépiészeti, mint közlekedési biztonsági szempontokból indokoltnak és szükségesnek találja: ezen aszfalt gyalogjáró burkolat megépítését a mérnöki hivatal költségvetése szerint 2167 korona 90 fillérrel, azonban az esetben, ha folyamodó részvénytársaság a munkálatok kivételével felmerülő végszámla szerinti költséget felerészben viselésére magát mintegy 1084 koronával kötelezi és idevonatkozólag a munkálatok megkezdését megelőzőleg kötelező nyilatkozatot ad, elrendeli a város terhére felerészben eső költségeknek, mintegy 1084 koronával a házipénztár 1914. évi rendkívüli költségvetése terhére leendő fedezetét, — a bizottsági közgyűlés engedélyezi s a munkálatok biztosítása érdekében szükséges szabályszerű intézkedések megtételével a városi tanácsot megbizza és egyben felhívja arra is, hogy az egész József kir. herceg-utcának aszfalt burkolattal ellátása tárgyában a legközelebb tartandó közgyűlésre előterjesztést tegyen.

28. Debreczeni lovaregylet kérvénye szerződésének meghosszabbítása iránt.

455/10,879—1913. kgy. sz.

Határozat.

A közgyűlés a városi tanács és a jog- és pénzügyi bizottság egyező javaslatának elfogadásával kimondja, hogy a lovar-egylet kérelmét ez idő szerint érdemleges elintézés nélkül levéltárba teszi, mert az egyesület által lóversenyter céljára bérelt jelenlegi terület az építendő laktanyák helyéül kijelölt területtel kapcsolatban áll, minél fogva azideig, míg a laktanyák helye véglegesen ki nem jelöltetik, az egyesülettel kötött szerződés meg nem hosszabbítható.

29. Szilcz Ferencz haszonbérló felebbezése gazdasági épületek átvétele ügyében.

456—22,001. kgy. sz.

Határozat.

A közgyűlés Szilcz Ferenc pallagi haszonbérlónek a városi tanács 11,507—1913. sz. határozata ellen benyújtott felebbezését elutasítja. Kétségtelen, hogy felebbező az általa épített dohánypajták átvételét a haszonbérlet lejártáig jogosan nem igényelheti, ennek folytán kérelme, illetve felebbezése kizárólag a méltányosság alapján bírálendő el. Eltekintve a városi tanács elutasító határozatában felhozott azon helyes indoktól, hogy nagy összeget igénylő beruházásokra a város költségvetésében a pénzvisszonyok miatt fedezet be nem állítható, a méltányosság gyakorlása mivel sem volna indokolható, mert felebbező a bérletet a többi városi haszonbérletekhez viszonyítva előnyös, illetve kedvező körülmények között nyerte el s abban a kedvezményben is részesült, hogy a város a bérleten nagy költséggel új gazdasági épületeket létesített. Ez oknál fogva a városi tanács határozatát helyben kellett hagyni s következőképpen a felebbezést el kellett utasítani.

30. Rácz Mihály haszonbérló felebbezése kártérítés iránti kérvényére hozott tanácsi határozat ellen.

457/19,887—1913. kgy. sz.

Határozat.

A közgyűlés a felebbezés elutasításával a városi tanácsnak 12,593—1913. sz. határozatát helybenhagyja. Felebbező a 14,783—1913. sz. határozat alapján 1912. évi október 1-től kezdődőleg haszonbérli a honvédbarak és Sestakert mögötti legelőföldet évi 365 koronáért. Felebbező a bérleti összegnek felére leszállítását kérelmezte azon a cimen, mert a bérlet területén a katonaság állandóan gyakorlatozik, mert a város Erdődi Lajos vállalkozónak engedélyt adott arra, hogy a szanatóriumi építkezéshez

szükséges építési anyagot a bérlemény területén szállítsa keresztül és mert arról a területről a katonai kincstár és városi téglagyár részére homokhordás engedélyeztetett. A városi tanács 12,593—1913. sz. határozatát helyben kellett hagyni és a felebbezést elutasítani, mert Erdődi Lajos vállalkozónak csakis a bérleten létesített ut használata engedélyeztetett, továbbá azért is, mert folyamodó jóval nagyobb területet használ, mint amilyenhez a megkötött szerződés szerint joga volna és ekként a kártérítési igény igazoltnak és indokoltnak nem látszik.

31. Szabadság iránti kérvény.

458/212,256—1913. kgy. sz.

Határozat.

Szabó Miklós hordójelzőnek a kért három heti szabadságidőt a közgyűlés megadja.

32. Nyugdíj- és özvegyi segély iránti kérvények.

459/23,092—1913. kgy. sz.

Határozat.

Minthogy a tisztii főorvos jelentése szerint Enyedi János hajdu magas életkora és csúszos bántalmi miatt a további szolgálattételre alkalmatlan, a közgyűlés a nyugdíjellenőrző bizottság és a városi tanács javaslatának elfogadásával Enyedi János hajdut 34 szolgálati év és 906 korona évi fizetése után 1914. jan. 1-étől kezdődőleg 792 koronával nyugdíjazza.

Özv. Veress Sándorné kérelme.

460/23,093—1913.

Határozat.

A közgyűlés a nyugdíj-ellenőrző bizottság és a városi tanács egybehangzó javaslatának elfogadásával özv. Veress Sándorné részére elhalt férje nyug. rendőr 600 kor. évi fizetése és 12 évi után 1913. október hó 1-től napi 30 fillér, vagyis évi 108 kor. özvegyi segélyt, kiskoru Veress Róza után 1914. évi június 21-ig 21 kor. 60 f., kiskoru Zsuzsanna után 1917. okt. 13-áig 21 kor. 60 f., kiskoru Juliánna után 1921. aug. 5-éig 21 kor. 60 f., kiskoru Veress Ferenc után 1926. jun. 7-ig 21 kor. 60 f., kiskoru László után 1919. aug. 15-ig 21 kor. 60 f. gyermeknevelési járulékot állapít meg.

33. Orvostudori oklevél kihirdetése.

461—21,996/462/21,996—1913. bkgy. sz.

Határozat.

A közgyűlés dr. Fehér Hermann és dr. Schvarcz Dániel orvostudori oklevelét kihirdeti.

Az erdőkertészet hatása az éghajlat hőmérsékletére és csapadékeloszlására.

Irta: Dr. Hegedüs István aljegyző.

(Folytatás.)

Első sorban a faültetés az a nagy fontosságú tényező, mely a szárazföldi éghajlat aszályától szenvedő fátlan, követlen Alföld mezőgazdaságának termőképességét a növénytermelés és állattenyésztés feltételeivel biztosítaná az aszály elleni talajmiveléssel (dry farming) és még inkább az öntözéssel.

Hazai szakirodalmunk a faültetés, pagonynevelés és erdőkertészet jelentőségét mindeztideig nem méltatta olyan arányu figyelemre, mint ahogy azt fontossága megérdemli. Szaklapjaink napról napra hangoztatják, hogy hazánk és a nyugati államok termelési eredménye között, a statisztikai adatok bizonyosága szerint, nagy a különbség. Megállapítják, hogy Belgium és Dánia termésátlaga egyszerannyinál is több, mint a mieink, s hogy Németország, valamint Franciaország körülbelül egyszerannyit termel, mint mi. Ennek okát a nyugati államok közgazdaságának fejlettebb iparában és kereskedelmében, a talaj termőerejének fokozásában, az okszerűbb talajmivelésben, vagyis több tőkének befektetésében, nagyobb munkaerő alkalmazásában keresik, s nagyon kevesen gondolnak az Alföld szárazföldi éghajlatára, melynek oroszánrésze van a fentebb említett termésátlag különbözetének előidézésében. Ami szélsőséges éghajlatunk nem Anglia, nem Hollandia, Dánia s Belgium éghajlata. Aztán az aszály elleni talajmivelés, és az öntözés csak a csapadékeloszlás rendszertelenségének hibáit pótolja, de az éghajlat hőmérsékletére, mely a növénytermelésre szintén nagy fontosságú, vajmi kevés hatást gyakorol.

Minőségre jobb a mi acélos, husszinü buzánk, mint a nyugati dagadtszemű, fakó, puhább halmazállapotú buza, ami lisztünk finomabb, mint a nyugati. Egy mázsa magyar buza több és finomabb lisztet ad, mint egy mázsa nyugati buza. Minőségre tehát jobb a magyar buza. De mit ér a magyar buza kiválósága, nagy lisztadóképessége, ha belőle 1 kat. holdon jó termést véve, 12 mázsa terem, míg Németországban 24 q., Belgiumban 30 q. Ennek nem a talaj vegyi összetétele közötti különbség az oka, hisz ami talajunk jobb, mint Németország talaja. Nem csupán a termőerő fokozása és a talajmivelés közti különbség eredménye, s végül nem írható egyedül a csapadékeloszlás, a talaj nedvességi foka közötti különbség terhére, hanem jórészen a hőmérséklet hideg és meleg közötti ingadozás különbségére vezethető vissza, mert hiszen a mi buzánk más

és Németországé szintén más. A magyar buza épen ezért kíván a nyugatitól eltérő örlési módot. Ami buzánk minősége jó, de nem olyan bőtermő, mint a nyugati. És hogy e bőtermő, fakószemű nyugati buzát miért nem lehet az Alföldön a nyugatihoz hasonló eredménnyel termelni, ennek éppen a csapadékeloszlás és a hőmérséklet nemcsak évszakonkénti, de 24 órán belüli ingadozásának rendszertelensége az oka. Hiába birunk olyan termőerejű talajjal, mint Belgium, Belgium magas termésátlagát a leggondosabb talaj míveléssel és öntözéssel sem fogjuk az Alföldön soha elérni, mert nekünk nincsen s nem is lesz tengerpartvidéki éghajlatunk, sem Golfáramlatunk, mely Nyugat-Európa partjait fűti. A babér, a myrtus, a dracaena australis, az agave Americanis és kamelea Britania parkjaiban kint telet, de a szőlő be nem érik. Ott hiányzik az Alföld nyarának s őszének érlelő melege, ismeretlen a februári s márciusi rügybontó verőfény és nincsennek áprilisi s májusi fagyok. Mi csak fagyálló buzát termelhetünk, mert a nyugati buza a fagyot — ritka és kivételes évektől eltekintve — ki nem bírja. A mi buzánk Péter-Pálkor beérik, de mert Belgium nélkülözi a magyar Alföld nyári melegét, ott a fagyot nem álló buza jóval később érik be, épen az érlelő meleg hiánya miatt. Az 1913. évi nyár az Alföldön hűvös, esős volt, s ez okból késett a tengeri beérése s adott savanyu bort a be nem érett szőlő. Ha tehát küzdünk a szárazföldi éghajlat szélsőségei ellen, akkor nemcsak a csapadékeloszlás ellen kell a dry farming száraz műveléssel s öntözéssel küzdenünk, hanem harcot kell indítanunk a szárazföldi éghajlat hőmérsékletének hideg és meleg közötti gyors és átmenetnélküli rendszertelen ingadozása ellen is, ha tényleg többet akarunk termelni.

Francia-, Német-, és Olaszország sikségainak mezőgazdái korántsem szenvednek az aszálytól annyit, mint Alföldi gazdáink, mégis belátják a faültetés fontosságát, s birtokaikon a fanevelés legfejlettebb a növénytermeléssel ideálisan összeegyeztethető alakját, az erdőkertészetet napról napra egyre nagyobb arányokban honosítják meg.

Ahol az Alföldön egy fa gyökeret verhet, oda fát kell, fát muszáj ültetni. A bérc koszoruzott Alföld hőmérsékletének csapadék eloszlásának szélsőséges ingadozását az erdő kiegyenlíti, a légköri nedvességet megsűrűsíti, a levegőt lehűti s a felfogott nyirkosságot takarékosan megőrzi. A fa ép úgy hat, mint a tenger; mérsékli a nap hevét, hogy abból az éj hűvösségének juttasson. A hőséget nem veszi át oly gyorsan, mint az egyenes sík s ha lassan magába is veszi az átmelegedett levegőt, azt éjjel kisugározza. Ez által nem lesz oly forró a nappal s nem lesz oly hűvös az éjszaka. A tél által fölraktározott nedvességet, melyhez a tavaszi csa-

padék bőségesen hozzá járul, megőrizné az esőben szükölködő nyárnak. A párolgás nem folya oly rohamos gyorsasággal a napsütésre s így a víztartalommal telített levegő hőmérsékletére volna mindenekelőtt hűsítő hatással. E hatást fokozná a csapadék körforgása.

A faültetés úgy hat, mint a tenger; és úgy hat, mint a hegység. Az alföldi síkság egyöntetősége egyöntetőséget szül az égnajlatban. Ha a faültetéssel változatosságot hozunk a síkra, változatosságot idézünk elő az éghajlatban. A csapadékot a hegység változatossága vonza magához, erdősége és árnyékos völgyei őrzik meg. A síkság fölött az alsó és felső légrétegek között nincs meg a kellő cseremozgás, mert nincs változatosság a sík felületében. A hegység és az erdő előidézi az alsó és felső légrétegek közlekedését, mely a csapadék sorsát szabályozza. Az erdő nemcsak a nyirkossági viszonyok szabályozója, de hőkiegyenlítő tényező is, mert mint rossz hővezető, az éjszaka hűvösségével enyhíti a nappal forróságát: lassan melegszik fel a nap hevétől s a felfogott meleget ismét lassan sugározza ki a hűvös éjszakában. Télen az erdő hőmérséklete melegebb s nyáron hűvösebb, mint a síké.

A síkság talaja nyáron a forró nap hevétől, a fölötté levő légréteggel együtt fölmelegszik s a hővisszaverődés által előidézi a szemnek oly tetszetős fata morgánát, a Hortobágy-puszta déli-bábját, mely ide csalogatja a nyugati államok utasait. A pusztára földje gyorsan fölmelegszik, míg az erdő csökkenti a fölötté levő légréteg melegét, ezáltal egyrészt védi nyirkosságát a nedvességabló, felülről jövő hőség ellen, másrészt a fölötté levő légréteget alkalmassá teszi a párák felfogására, s ezáltal szinte kényszeríti ezt a légréteget arra, hogy a birtokában levő vízpárákat az alatta levő erdőségnek s így a földnek visszaadja. Azt nem állítom, hogy nagyobb erdőségnek, ha az a síkon terül el, légköri párasűrítő befolyása területi nagyságával egyenes arányban van, mert a nagy területen fekvő erdőség épen egyformasága által veszít csapadékvonzó képességéből. Az erdő és mező közti váltakozás az, mely az alsó és felső légrétegeknek egymás helyét felcserélő mozgásba hozatala által kedvez a párasűrítésnek s vonza a csapadékot. A tenger fölött — dacára a fokozott elpárolgásnak — azért nem lebegnek szüntelenül esőfellegek, s azért nem esik örökké, mert nincs változatosság, mely az alsó hidegebb és a felső melegebb légrétegeket egymással kicserélje. Általánosan észlelt tapasztalat, hogy a tenger partvidékein s szigetein nagyobb, illetve több a csapadék, mint a nyílt tengeren. A tengerpart és sziget változatossága épúgy hat, mint a hegyvidék s feltétlenül bizonyítják a fa, fásor, pagony és erdő csapadékvonzó hatását.

Azt is mindenki tudja, hogy nyáron az erdő hűvösebb s télen melegebb, mint a körülötte elterülő sík fölötti légoszlop hőmérséklete. Az is közismert dolog, hogy míg a Montemaggiore hegy csucsát még hó koronázza, addig lent a völgy már rózsát és virágot fakaszt, vagyis a völgy alsó légrétegének hőmérséklete meleg, míg a hegycsucs magasságában levő légréteg hideg. A hegycsucs és a völgy ellentétes hőmérséklet különbségét, habár nem oly szélsőséges alakban képviseli a sík és az erdő hőmérsékletkülönbsége. Tehát a síknak az erdő az, ami a hegy a völgynek és megfordítva. Következésképpen, ha fák, fásorok, pagonyok s erdők tarkítják az alföldi síkot, az annyit jelent, mint sziget a tengerben, oázis a sivatagban és kisebb-nagyobb hegyláncok a pusztán. Egy és ugyanazon idő alatt a vetés 10-szer annyi vizet párolog el, mint az erdő, amely felett a hűvösebb légrétegnek nedvességre kevesebb szüksége van. Félreértés elkerülése végett megjegyzem, hogy nem a fa és növény, hanem a föld és a felette levő alsó légréteg nedvességéről van szó. A pusztára földje a magába szivott meleget, mint a tükör úgy sugározza vissza. Mint az erdészeti bizottság előadó jegyzője tapasztaltam, hogy a debreczeni gazdák az erdei legeltetés területének kijelölését akkor kérik, mikor az aszály a pusztára gypét leperzselte. Ebből megállapítható, hogy egyforma csapadék viszonyok mellett az erdő még akkor is rendelkezik a növényi életműködéshez szükséges légköri nyirkossággal, mikor a pusztára lehullott esőt a nap rég felsütötte s a száraz szél tovaragadta.

Nincs Európában még egy olyan nagy terület, amely az aszálytól annyit szenvedne, mint az Alföld, de nincs is talán még egy olyan vidék Európának, melynek lakói a fának olyan ellenségei volnának, mint az Alföldiek. A honfoglalás előtt őserdők terebélyes koronái susogtak az Alföldi sík nagyrészen, melyek berkeiben honfoglaló elődeink fehér lovakat áldoztak a Hadurnak. Később az állattenyésztés kedvéért kiirtották az erdőséget, hogy a legeltetés korlátait elhárítsák. Sikerült kiirtani az erdőségeket és evvel elérték ugyanazt a célt, a mit a Tisza folyamnak a földmívelés érdekeikre tekintet nélküli szabályozásával, mely utóbbi az Alföld tiszamenti vidékeinek termékenységét is a víztérfoglalásának szük mederbe szorításával csökkentette. A víz átkát jól ismerték, de áldásáról mit se tudtak, így volt az az erdővel is. A sziksótartalmu földterületek az általuk megkivánt nagyobb mennyiségű víztől megfosztva csaknem terméketlenné váltak. A talajvíz mélyre huzódott, pedig azelőtt épen a talajvíznek a föld felszínéhez közelsége volt a termés fokmérője. Már pedig épen ott van a talajvízre legnagyobb szükség, hol az aszály réme

Damokles kardjaként lebeg egy ország termése felett. A leggazdagabb rétek, kaszálók ma is a Tisza elárasztott vidékein vannak. Az ilyen radikális szabályozással úgy jártak a gazdák, mint azzal az esővel, mely tartós szárazság után felhőszakadás alakjában hull a földre s a vetést megdönti, hogy az lábán dudvásodik meg. Erre szokta mondani az Alföldi gazda „Adtál uram esőt, de nincs köszönet benne”. Hortobágytól, 70 kilométerre levő Széchenyi töltésbe régen zsilipet kellett volna építeni, s egy töltéssel szegélyezett csatornán keresztül a Tisza kora tavaszi áradásából előntetni a Hortobágyot az ugynevezett mongol öntözéssel addig is, míg a rendszeres csatornázás kérdése megoldást nyer. A magasabb részeken legelne a gulya tavasszal, a mélyebb részeken nyáron. A folyamszabályozásnál nemcsak az a cél fontos, hogy az elárasztott területeket vízmentesítse, de az is, hogy megadja a lehetőséget a vízre szoruló területek elárasztására vagy helyesebben öntözésére. Az Alföld mezőgazdasági történetében az egyoldalúság úgy az erdőirtásnál, mint a folyamszabályozásnál ezerszeresen megbosszulta magát. A külföldi államok gazdasági kulturműveleteinek utánzásánál, óvatosnak kell lennünk s azokat csak a helyi viszonyok eltérései által indokolt módosításokkal vigyük keresztül. Az Alföld csapadékmennyisége untig elég a nyugati államok partvidékein, mert az ottani légáramlatok nagyobb páramennyiséget hordoznak magukkal, mint a mi száraz szeleink, ott az elpárolgás korántsem oly nagy, mint itt az Alföldön. Az alföldi városok híresek arról, hogy bennük vagy por, vagy sár van. Ugyanez a szélsőség az évszakok csapadékeloszlásában is. A tavasz és őszi esős, de e két évszakban az elpárolgás is kevés. A nyár esőtlen, ekkor legnagyobb az elpárolgás. Az őszi és tavaszi vetés többet szenved az esőtől, mint nem. A tavasz utolsó heteiben, s a nyár kezdetén, ha az esőtlen meleg beköszönt, néhány órai meleg eső megmentené az ország buzatermését. Ezért mondta a magyar gazda, akinek mutogatták Wien palotáit, s a Schatzkammer milliókat érő kincseit, hogy ennél többet ér egy jó májusi eső. A szántás-vetés, virágzás, aratás, az egész Alföldön körül-belül egy időben történik, s ezért az aszálytól függ az állam rossz, illetve a májusi esőtől jó buzatermése. Az aszály elleni küzdelem fontosságát növeli az a körülmény, hogy a veszedelem épen a legtermékenyebb vidékeket sújtja. Mit ér a legdusabb televény, ha a növény gyökere oldó nedvesség nélkül abból táplálékot magába szívni mitsem tud.

Az aszály elleni küzdelem eszközei között azért foglalkozom először a faültetéssel és csak azután a szárazmiveléssel és öntözéssel — mely utóbbi fontosság tekintetében első helyen áll —, mert hazánkban ma még az öntözésnek igen

sok és nehezen áthidalható akadálya van, míg a dry farming és a faültetés könnyebben és sokkal olcsóbban keresztül vihetők, illetve megvalósíthatók. A természet gondoskodott arról, hogy a fa a különböző vegyi alkatrészeket tartalmazó földben s a legkülönbözőbb éghajlat alatt is megtalálja életfeltételeit, elkezdve a havasi törpefenyőtől a forró földövi datolyapálmáig. Az Alföld legértékesebb fája az akác és tölgy.

A tölgyfa lassan nő s a rovarvilágból sok ellensége van, de makktermése tápláló s fája értékes. Az akácát, mely Északamerikából telepített Európába, felesleges dicsérni, mert aki csak felületesen is foglalkozott kertészettel vagy erdészettel, az megtanulta becsülni. Bünt követ el, aki az akácot könnyelműen sérti, pusztítja s elterjedését gátolja és helytelenül cselekszik aki terjedését elő nem mozdítja. Az akác kemény fája a legkitünőbb szerszámfa; belőle készülnek a tengerészetnél szükséges faszegek; tüze intenzív és kiadós; illatos virága adja a legjobb mézet. Az Alföld éghajlatát szereti, talajban nem válogatós, agyagos, homok és kavicsalajban egyaránt diszlik. Törzsétől messze elfutó gyökérszálaírók új hajtást hajt, minek következtében néhány szétszórt akác alig néhány évtized alatt, magára hagyva is, sűrű erdőt nevel. Ez irányú életműködésében a természetnek szinte öntudatos ösereje nyilvánul meg. Az aszály elleni küzdelemre igen praktikus van berendezkedve az akác, mert gyökérszálaírók sűrű babnagyságu csomók, mint vízzel telt tömlők, vannak elhelyezve, hogy szárazság idején legyen miből táplálkoznia.

Amily fontosságot képvisel az aszály, ép oly fontosságot tulajdonítok a faültetésnek, mert a magyar mezőgazdaságnak az 1863. évi aszály egy-maga több mint százmillió koronájába került.

Ahol egy fa elfér, oda fát kell ültetni, mert az Alföld fátlansága sokkal inkább oka az aszálynak, mint az aszály az Alföld fátlanságának. A faültetés ellen sok ellenvetést hallottam. Sokan állították, hogy a Hortobágyon hiába ültettek erdőt, az megnőtt ugyan, de egyesek szerint az agyag altalaj, mások szerint a talaj sziksótartalma miatt kiszáradt. Tény, hogy a pusztán azokat a fákat ültették. Tény, hogy kiszáradt sok közülök, de az is tény, hogy az erdőben az elhullajtott magból magától kél a fa és terebélyes akáccá vagy tölgygé cseperedik, mert épen az erdő miatt itt nincs a talaj és légköri szárazságnak az a foka, mint a pusztán. Az erdőben nyugalma s oltalma van épen magától az erdőtől a csemetének a perzselő szél és aszály ellen, mely utóbbi épen a fátlanság következménye. A Hortobágyon ültetett fát nem az agyag altalaj s nem a szik száritja ki, hanem az ültetés mód. Az egymástól gyértávolságra ültetett csemeték közzé cserjék is

volnának ültetendők, hogy a nap pörkölő heve ne szárítaná ki azt a feltalajt másfél méter mélyre, melynek hivatása épen a gyökérzet táplálása s a felülről jövő nedvesség tovább adása volna. Így ha a fa törzsét és talaját a nyári nap heve nap-nap mellett égeti, nem csoda, hogy a fa a harmatból esőből takarékoskodni, a mélyre huzódó talajvizből táplálkozni nem tud, — kiszárad.

Örvendetes, hogy az Alföld uradalmi sűrű fasorokkal szegélyezik a földtáblákat. A kis Alföld magyaróvári uradalma 75 év előtt pusztá jellegű terület volt, s ma ezt fölcserélte az ország egyik leg-hiresebb mezőgazdasága, melyben a faültetésnek nagy szerep jutott. Az uradalmak példáit követni kellene. Különös, hogy épen az alföldi gazda ellensége a faültetésnek és a mezei munkás ellensége a fának. Ha akad is gazda, ki földje dülötta széleit beülteti, alig fakadnak meg a csemeték, a mezei munkások azokat előszeretettel tördelik le. Különös és érthetetlen, hogy ez épen ott történik, hol szalmával, tengeri szárral, csutkával, nádcsörmővel és ganajjal tüzelnek, s egy évi munkájuk gyümölcsét az aszály megsemmisítheti. Talán majd, ha mezőgazdasági termelésünk fokozásának s állattenyésztésünk fejlődésének, az annyira kívánatos nagyipar hiányában rejlő akadálya megszűnik, megszűnik a magyar gazda faültetés iránti ellenszenvé is. Egy vastag kötél, mely a tenger viharában a végére erősített horogynak a tengerfenék szikláiba beakasztása által biztos támpontot nyújt a sok száz és ezer tonnás hajónak, a huzó erővel szemben mily óriási feszítő erőnek képes ellentállani, és ha ezt a kötelet szép lassan visszafelé sodorjuk, ágait, fonalait szétfejtjük, sok-sok apró kender szálcakát kapunk, melyeket a gyenge gyermekhez is játszi könnyűséggel téphet szét. Minden fa és bokor egy-egy ilyen semmitmondó kenderszállhoz hasonlít, de amelyek együtt a szárazföldi éghajlat szélsőségeit összekötik, hideg és meleg között átmenetet teremtenek, a hőmérséklet kilengéseit lassítják, a kilengések nagyságát csökkentik, az alsó és felső légrétegek párhuzamos sikmozgását megtörik, a felhők tartalmát földre huzzák, az eső nedvességét megőrizve azzal takarékosan gazdálkodnak, mi által a növénytermelés és állattenyésztés részére annak az aszály által megtagadott feltételét biztosítják. Majd ha a gazdák belátják, hogy nincsen oly parányi tárgy, amelyből sok együtt nagy ne volna, elkezdik ültetni a fát nemcsak a kö- és hógörgeteg, továbbá a földcsuszamlás megakadályozására s a futóhomok megkötésére, hanem a hőmérséklet és csapadék szabályozására is, hogy a növényi élet egyik főfeltételét az egyenletes hőmérsékletet és nedvességet biztosítsák, mert hát a föld, levegő, napfény és meleg adva van. Ismét-

lem, hogy a fátlanság nem következménye az aszálnak, hanem az aszály a fátlanságnak.

(Folyt. köv.)

MIRROVAG.

— **Lapunk legközelebbi száma a karácsonyi ünnepek miatt december hónap 24-ikén jelenik meg.**

— **Tanulmányut.** Borsos József építész, helyettes főmérnök, a napokban terjesztette be a városi Tanácshoz kölföldi tanulmányutjáról irt terjedelmes jelentését, melynek közlését, — tekintettel annak érdekes adataira — karácsonyi számunkban kezdjük meg.

— **Jelentés a vízvezetékéből beküldött próba megvizsgálásáról.** A vizsgálat célja volt annak a megállapítása, hogy a beküldött vízben van-e hasihagymázt okozó bacillus. Ennek kimutatása végett a vízből bakterium kulturákat tenyésztünk a Müller-féle (ferr-oxichloratum) és a Hoffmann-Fischer-Altschüller-féle (nutrose-coffein-kristály ibolya) eljárás szerint. E mellett alkalmaztunk többféle kicsapási módszert és minden ellenőrzést.

A vízből kétféle bacillust lehetett kitenyészteni. Az egyik az ember testében élő és megfelelő viszonyok között betegséget okozó bélbacillus (b. Coli.)

A másik élősdik alakja szerint a hagymázt okozójához *hasonló élénken mozgó bacillus*. A tejcsukrot nem bontja, a közömbös veressé feltett agárenyvét erjeszti, a Barsiekow I. és Löffler I. zöldoldatot erjeszti, a Barsiekow II. és Löffler II. ellenben nem bontja. Paratyphosus vérsavó az élősdit 1:200 arányig összezsomósítja (agglutinatio.) A tengeri malacot egy fél platindrót kacsnyi bakterium tenyészet nem öli meg.

Ezekből következik, hogy a második helyen említett bacillus a hagymázot okozó élősdiek csoportjába tartozik. *Valószínűleg paratyphus bacillus*. Ezt bizonyítja az összes pozitív vegyi reakció. Biológiai magaviseletéből pedig azt kell következtetni, hogy a bacillus *fertőző képessége erősen csökkent*. *Ezért a bacillus biológiai azonosságát csak természetes táptalajon tenyésztett 2—3 ivadék vizsgálata döntheti el teljes határozottsággal*. Vélemény. A vízben hagymázt okozó bacillus nem volt található. Van benne azonban bél- és minden valószínűség szerint paratyphus b. bacillus. A vízbe

ez a fertőzés csak emberi ürüleből juthatott. Vagy, úgy hogy az ürülék maga került a vízbe. Vagy úgy, hogy az ürületet kilugozó víz jutott bele.

Debreczen, 1913 november hó 24.

Láttam:

Dr. Kenézy s. k.

Lemberger Lajos,
vegyész mérn.

— **Székely Ferenc kitüntetése.** Király Ő Felsége Székely Ferenc nyug. főmérnök, felmérési felügyelőnek a műszaki főtanácsosi címet adományozta. A kitüntetés érdemes férfit ért, ki egész életében a munka embere volt.

— **Felhívás.** A véderő utasítás végrehajtása tárgyában kiadott utasítás I. rész 20. §. 6. pontjának első bekezdése és a m. kir. honvédelmi miniszter urnak 1913. évi november hó 28-án kelt 155,210. számú körrendelete alapján felhivatnak az alább felsorolt 1877. évben született és törvénytelenül távollevő hadkötelesek, hogy a sorozó-bizottság által leendő megvizsgálásuk céljából a városi tanács katonai és illetőségi ügyosztályánál (városház, emelet 19. szám) haladéktalanul és a törvényes következmények terhe alatt jelenjenek meg és pedig: Antal Ferenc, apja Bálint, anyja Kőrösi Zsuzsanna. Balog István, apja Péter, anyja Faragó Mária. Balázsházi Ferenc, apja András, anyja Tóth Juli. Csikos Mihály, apja Mihály, anyja Vitéz Mária. Dienes Vince, apja Vince, anyja Papp Mária. Faragó József, anyja Faragó Juliska. Ferenczi Viktor, anyja Ferenczi Mária. Fülöp János, apja Mihály, anyja Botos Sára. Horváth János, apja János, anyja Sáfrány Julianna. Jansen Ferenc Róbert, apja Róbert, anyja Voigt Zsófia. Kerek József, apja József, anyja Berecz Mária. Kunh Gusztáv, anyja Kunh Julianna. Makai János, apja András, anyja Szabó Zsuzsanna. Molnár József, apja József, anyja Szabó Sára. Nagy József, apja József, anyja Szöllősi Zsuzsanna. Nagy Sándor, anyja Nagy Zsuzsanna. Simon József, apja Imre, anyja Dienes Sára. Sipos Lajos, apja Lajos, anyja Tóth Erzsébet. Schvirian Mihály, anyja Schvirian Zsuzsanna. Szabó András, apja András, anyja Gombos Lidia. Szalai Győző, anyja Szalai Zsuzsanna. Szálkai József, anyja Szálkai Erzsébet. Tajta István, apja István, anyja Sallai Mária. Takács Mihály, anyja Takács Zsuzsanna. Varga József, apja Gábor, anyja Kiss Julianna. Bodnár István, anyja Bodnár Rozália. Daru Péter, apja Péter, anyja Markus Mária. Elizi Mihály, apja János, anyja Nagy Julianna. Hazucha Hubert Gyula, anyja Hazucha Ottilia. Keresztyéni József, apja István, anyja Arnhoffer Luiza. Lux Antal Ferenc Jó-

zsef Rudolf, apja János, anyja Dohaliczi gr. Dohalszky Berek Ludovika. Friedman Ábrahám, anyja Friedman Lotti. Klein Vilmos, apja Mihály, anyja Friedman Zseni. Hirschl Alfréd Ignác, apja Jónász, anyja Löwenbreg Julia. Mezei Gábor, apja István, anyja Medvés Sára. Harsányi István, apja János, anyja Bérczi Julianna. Szabó Mihály, apja Mihály, anyja Balog Rebeka. Szabó Gábor, apja Mihály, anyja Balog Rebeka. Szeman József, apja Gábor, anyja Bojtor Borbála. — Debreczen, 1913 december hó 3-án. *Debreczen sz. kir. város tanácsának katonai és ill. ügyosztálya.*

— **Hirdetések felvétele.** Értesítjük olvasóinkat és a hirdető közönséget, hogy lapunk kiadóhivatala (városi nyomda vállalat) a legolcsóbban vesz fel hirdetéseket. Ma, midőn a hirdetések közsi díja folyton emelkedőben van, lapunk kiadó hivatala a régi mérsékelt áron, olcsó egység árakat számít. „A város”-t városunk legelőkelőbb közönsége olvassa és így a benne közölt hirdetések elérik az óhajtott célt.

Hajdu vármegye és Debreczen sz. kir. város Főispánja.

537—1913. V.

Pályázati hirdetmény.

Debreczen sz. királyi város törvényhatóságánál megüresedett s az alábbi határidő lejártá után tartandó legközelebbi törvényhatósági bizottsági rendes közgyűlésen választás útján betöltendő adó pénztári tiszti állásra ezennel pályázatot hirdetek.

Ez az állás évi 2000 korona fizetés, 720 korona lakbér és 600 korona városi pótlék javadalmazással van egybekötve.

Felhívom mindazokat, akik erre az állásra pályázni kívánnak s az 1883. évi I. t.-c. 18-ik §-ában körülírt minősítést kimutatni képesek, hogy okmányaikkal felszerelt, kellően felbélyegzett pályázati kérvényüket hozzám, mint a kijelölő választmány elnökéhez, **folyó évi december hó 15-ik napjának déli 12 órájáig** annyival is inkább nyujtsák be, mert a később érkező pályázati kérvények figyelembe vétetni nem fognak.

Debreczen, 1913. évi december hó 1.

Domahidy Elemér,
főispán.

